

Demografski razvoj grada Duge Rese nakon 1991. godine

Banjavčić, Anica

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:204653>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Anica Banjavčić

Demografski razvoj Grada Duge Rese nakon 1991. godine

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra/magistre geografije

**Zagreb
2018**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija Geografija; smjer: *Geografski informacijski sustavi* pri Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Stjepana Šterca.

Zahvala

Ovom bih prilikom htjela zahvaliti svojem mentoru doc. dr. sc. Stjepanu Štercu na susretljivosti, dostupnosti i smirenosti kroz cijeli proces pisanja rada.

Također, veliko hvala kolegi Tomislavu Beliću koji mi je odgovorio na bezbroj pitanja i pomogao s izradom isto toliko dijagrama.

Hvala i svim ostalim kolegicama i kolegama s preddiplomskog i diplomskog studija koji su mi to razdoblje učinili zabavnim i nezaboravnim. Isto vrijedi i za kolegice i kolege iz Kadetske bojne i Časničke škole Hrvatskog vojnog učilišta, kao i za prijateljice i prijatelje iz Duge Rese koji su bili uz mene i kroz puno duže razdoblje.

Osobito veliko hvala mojoj dragoj Vlasi koja mi je pomogla u izgrađivanju istraživačkog nagona, ali prije svega u pronalaženju vjere u sebe bez obzira na sve.

Veliko, veliko hvala i gospođama iz referade, Ivani i Vesni, koje su mi bezuvjetno pomagale u rješavanju svih problema koji su ponekad iskrsnuli na mojemu akademskom putu, ali i dale poticaj u jednome kritičnom trenutku.

Malo toga bi bilo moguće bez moje obitelji, roditelja i sestre, koji su mi uvijek bili najveći vjetar u leđa. Hvala vam.

Na kraju, posebno veliko hvala zaslužuje moj suprug Bruno. Posljednje tri godine ne bi bile tako lijepe i ugodne bez tvoje logističke i emocionalne potpore, beskrajnog strpljenja te neizmjerne ljubavi.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Demografski razvoj Grada Duge Rese nakon 1991. godine

Anica Banjavčić

Izvadak: Ovaj diplomski rad temelji se na demografskoj analizi 28 naselja Grada Duge Rese. Sama analiza obuhvaća dva dijela. U prvom dijelu analize utvrđeni su negativni trendovi u gotovo svim naseljima koji su prikazani kao sastavnice općeg, prirodnog i prostornog kretanja. U završnom dijelu rada izrađena je projekcija budućeg kretanja stanovništva do 2021. godine koja je pokazala da se može očekivati nastavak negativnih trendova prisutnih u Dugoj Resi. Također, navedene su ideje za korake koji se mogu poduzeti da bi se negativni trendovi usporili, a u konačnici i zaustavili.

52 stranice, 37 grafičkih priloga, 8 tablica, 42 bibliografske reference; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: demografija, demografska analiza, Duga Resa, stanovništvo, projekcija stanovništva

Voditelj: Doc. dr. sc. Stjepan Šterc

Povjerenstvo: Doc. dr. sc. Stjepan Šterc
Dr. sc. Slaven Gašparović, poslijedoktorand
Dr. sc. Luka Valožić, poslijedoktorand

Tema prihvaćena: 10. siječnja 2017.

Rad prihvaćen: 8. veljače 2018.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Demographic development of the City of Duga Resa after 1991

Anica Banjavčić

Abstract: This master thesis is based on the demographic analysis of 28 settlements of the City of Duga Resa. The analysis itself comprises two parts. In the first part of the analysis negative trends have been identified in almost all settlements which can be seen through components of general, natural and spatial change. In the final part of the work, a projection of the future trend of the population until 2021 was made, which showed that the continuation of the negative trends present in the City of Duga Resa can be expected. Also, ideas were given for steps that can be taken to slow down negative trends and eventually to stop them.

52 pages, 37 figures, 8 tables, 42 references; original in Croatian

Keywords: demography, demographic analysis, Duga Resa, population, population projection

Supervisor: Stjepan Šterc, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Stjepan Šterc, PhD, Assistant Professor
Slaven Gašparović, PhD, Postdoctoral Researcher
Luka Valožić, PhD, Postdoctoral Researcher

Thesis submitted: January 10th 2017

Thesis accepted: February 8th 2018

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet istraživanja	2
1.2. Dosadašnja istraživanja	3
1.3. Metodološke napomene	4
1.4. Osnovne hipoteze	5
2. OPĆA GEOGRAFSKA OBILJEŽJA GRADA DUGE RESE	6
2.1. Geografski položaj	6
2.2. Obilježja prirodne osnove	8
2.3. Društvena nadgradnja	9
2.4. Historijsko-geografski razvoj	10
3. BROJ I RAZMJEŠTAJ STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE	12
3.1. Gustoća stanovništva	18
4. KRETANJE STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE	21
4.1. Opće kretanje stanovništva	21
4.2. Prirodno kretanje stanovništva	33
4.3. Prostorna pokretljivost	36
4.3.1. Migracije	36
4.3.1.1. Dnevne migracije	38
4.4. Tipovi općeg kretanja stanovništva	40
5. SASTAV STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE PREMA SPOLU I DOBI	42
5.1. Sastav stanovništva prema spolu	42
5.2. Sastav stanovništva prema dobi	44
6. DRUŠTVENO-GOSPODARSKI SASTAV	46
6.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti	46
6.2. Sastav stanovništva prema gospodarskoj djelatnosti	47
6.3. Obrazovni sastav	49
7. PROJEKCIJA KRETANJA STANOVNIŠTVA	50
8. ZAKLJUČAK	52

Popis literature

Popis izvora

Popis grafičkih priloga

Popis tablica

Anica Banjavčić

Demografski razvoj Grada Duge Rese nakon 1991. godine

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra/magistre geografije

**Zagreb
2018**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija Geografija; smjer: *Geografski informacijski sustavi* pri Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Stjepana Šterca.

Zahvala

Ovom bih prilikom htjela zahvaliti svojem mentoru doc. dr. sc. Stjepanu Štercu na susretljivosti, dostupnosti i smirenosti kroz cijeli proces pisanja rada.

Također, veliko hvala kolegi Tomislavu Beliću koji mi je odgovorio na bezbroj pitanja i pomogao s izradom isto toliko dijagrama.

Hvala i svim ostalim kolegicama i kolegama s preddiplomskog i diplomskog studija koji su mi to razdoblje učinili zabavnim i nezaboravnim. Isto vrijedi i za kolegice i kolege iz Kadetske bojne i Časničke škole Hrvatskog vojnog učilišta, kao i za prijateljice i prijatelje iz Duge Rese koji su bili uz mene i kroz puno duže razdoblje.

Osobito veliko hvala mojoj dragoj Vlasi koja mi je pomogla u izgrađivanju istraživačkog nagona, ali prije svega u pronalaženju vjere u sebe bez obzira na sve.

Veliko, veliko hvala i gospođama iz referade, Ivani i Vesni, koje su mi bezuvjetno pomagale u rješavanju svih problema koji su ponekad iskrsnuli na mojemu akademskom putu, ali i dale poticaj u jednome kritičnom trenutku.

Malo toga bi bilo moguće bez moje obitelji, roditelja i sestre, koji su mi uvijek bili najveći vjetar u leđa. Hvala vam.

Na kraju, posebno veliko hvala zaslužuje moj suprug Bruno. Posljednje tri godine ne bi bile tako lijepe i ugodne bez tvoje logističke i emocionalne potpore, beskrajnog strpljenja te neizmjerne ljubavi.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Demografski razvoj Grada Duge Rese nakon 1991. godine

Anica Banjavčić

Izvadak: Ovaj diplomski rad temelji se na demografskoj analizi 28 naselja Grada Duge Rese. Sama analiza obuhvaća dva dijela. U prvom dijelu analize utvrđeni su negativni trendovi u gotovo svim naseljima koji su prikazani kao sastavnice općeg, prirodnog i prostornog kretanja. U završnom dijelu rada izrađena je projekcija budućeg kretanja stanovništva do 2021. godine koja je pokazala da se može očekivati nastavak negativnih trendova prisutnih u Dugoj Resi. Također, navedene su ideje za korake koji se mogu poduzeti da bi se negativni trendovi usporili, a u konačnici i zaustavili.

52 stranice, 37 grafičkih priloga, 8 tablica, 42 bibliografske reference; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: demografija, demografska analiza, Duga Resa, stanovništvo, projekcija stanovništva

Voditelj: Doc. dr. sc. Stjepan Šterc

Povjerenstvo: Doc. dr. sc. Stjepan Šterc
Dr. sc. Slaven Gašparović, poslijedoktorand
Dr. sc. Luka Valožić, poslijedoktorand

Tema prihvaćena: 10. siječnja 2017.

Rad prihvaćen: 8. veljače 2018.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Demographic development of the City of Duga Resa after 1991

Anica Banjavčić

Abstract: This master thesis is based on the demographic analysis of 28 settlements of the City of Duga Resa. The analysis itself comprises two parts. In the first part of the analysis negative trends have been identified in almost all settlements which can be seen through components of general, natural and spatial change. In the final part of the work, a projection of the future trend of the population until 2021 was made, which showed that the continuation of the negative trends present in the City of Duga Resa can be expected. Also, ideas were given for steps that can be taken to slow down negative trends and eventually to stop them.

52 pages, 37 figures, 8 tables, 42 references; original in Croatian

Keywords: demography, demographic analysis, Duga Resa, population, population projection

Supervisor: Stjepan Šterc, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Stjepan Šterc, PhD, Assistant Professor
Slaven Gašparović, PhD, Postdoctoral Researcher
Luka Valožić, PhD, Postdoctoral Researcher

Thesis submitted: January 10th 2017

Thesis accepted: February 8th 2018

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet istraživanja	2
1.2. Dosadašnja istraživanja	3
1.3. Metodološke napomene	4
1.4. Osnovne hipoteze	5
2. OPĆA GEOGRAFSKA OBILJEŽJA GRADA DUGE RESE	6
2.1. Geografski položaj	6
2.2. Obilježja prirodne osnove	8
2.3. Društvena nadgradnja	9
2.4. Historijsko-geografski razvoj	10
3. BROJ I RAZMJEŠTAJ STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE	12
3.1. Gustoća stanovništva	18
4. KRETANJE STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE	21
4.1. Opće kretanje stanovništva	21
4.2. Prirodno kretanje stanovništva	33
4.3. Prostorna pokretljivost	36
4.3.1. Migracije	36
4.3.1.1. Dnevne migracije	38
4.4. Tipovi općeg kretanja stanovništva	40
5. SASTAV STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE PREMA SPOLU I DOBI	42
5.1. Sastav stanovništva prema spolu	42
5.2. Sastav stanovništva prema dobi	44
6. DRUŠTVENO-GOSPODARSKI SASTAV	46
6.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti	46
6.2. Sastav stanovništva prema gospodarskoj djelatnosti	47
6.3. Obrazovni sastav	49
7. PROJEKCIJA KRETANJA STANOVNIŠTVA	50
8. ZAKLJUČAK	52

Popis literature

Popis izvora

Popis grafičkih priloga

Popis tablica

1. UVOD

Demogeografska analiza iznimno je važan uvid u sadržaje, procese, veze i odnose nekog prostora iz razloga što je upravo stanovništvo, čija je problematika i djelovanje u prostoru glavni predmet interesa takve analize, glavna osnova svih planiranja (Šterc, 2015). Demo(geo)grafska analiza Grada Duge Rese osobito je značajna stoga što ona pripada prostoru izrazito negativnog demografskog stanja koje obilježava cijelu Karlovačku županiju, a na koje je utjecao čitav niz različitih destabilizacijskih čimbenika. Problematika tog prostora ne može biti riješena bez velikog financijskog ulaganja (Turk, 2008), a tome uvijek moraju prethoditi opširne interdisciplinarne studije.

Cijelu Karlovačku županiju, a tako i Dugu Resu, još od 1971. godine obilježava naglo slabljenje demografske dinamike, za čije uzroke Turk i Jukić (2010) ističu snažno smanjenje nataliteta što je rezultiralo pojavom prirodne depopulacije, zatim intenziviranje emigracije koja je prouzročila jačanje emigracijske depopulacije te nepovoljan prostorni (pre)razmjestaj stanovništva kao posljedice naslijeđenih neadekvatnih populacijskih i naseljskih značajki bivše Jugoslavije. Turk je i ranije utvrdio da su u Karlovačkoj županiji najvažniji destabilizacijski čimbenici prometna izoliranost, manjak ulaganja u ekonomski razvoj, naslijeđena nepovoljna demografska kretanja i strukture te Domovinski rat (Turk, 2008). U radu će se proučiti utjecaj svih tih čimbenika na negativno demografsko stanje Grada Duge Rese.

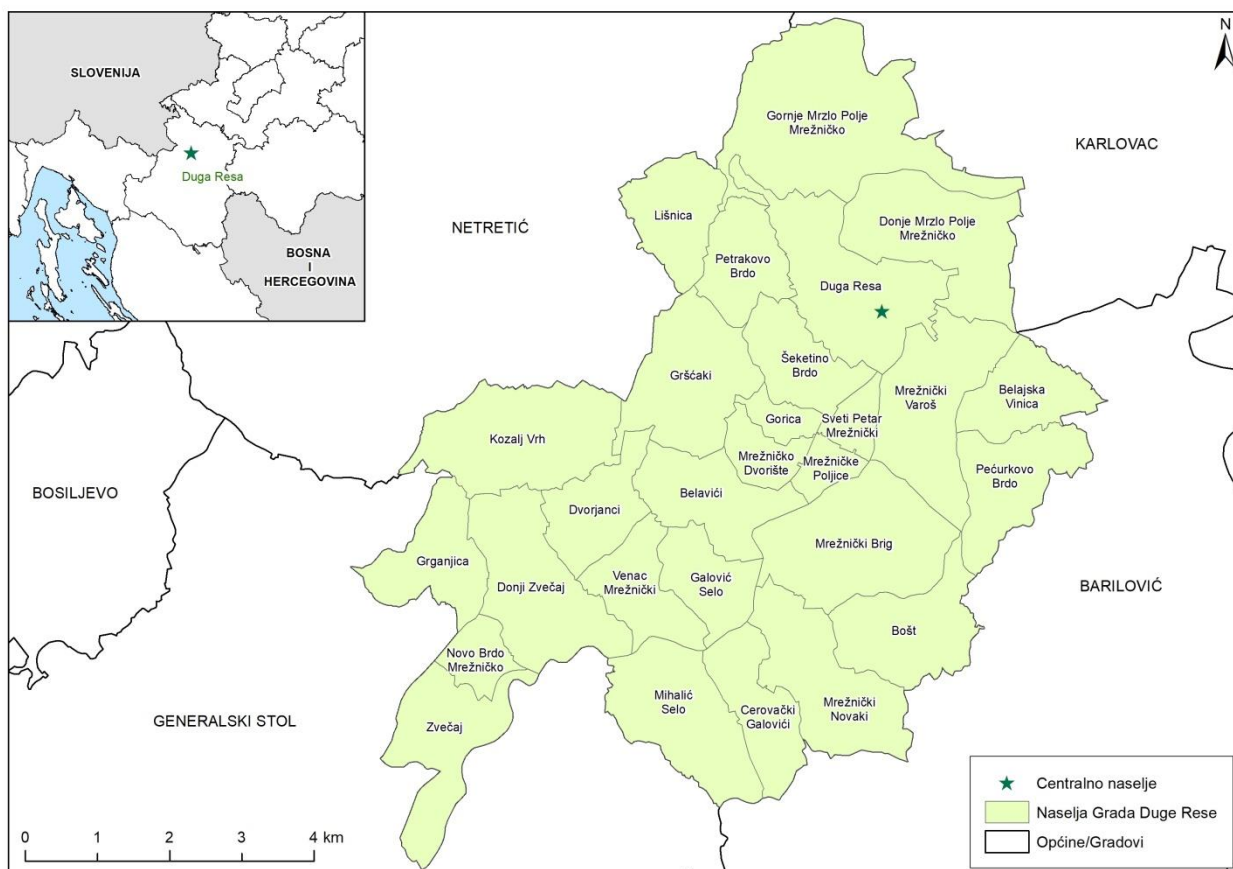
Kao što je već spomenuto, ovaj se rad bavi demogeografskom analizom Grada Duge Rese. Duga Resa je nekada činila istoimenu općinu¹ koja je obuhvaćala površinom devet puta veći prostor i čak šest i pol puta više naselja nego što ga obuhvaća danas. Danas Gradu Dugoj Resi administrativno pripada 28 naselja s pripadajućom površinom od 60,39 km². U ovom radu analizirana su isključivo naselja koja pripadaju Gradu prema suvremenoj teritorijalno-administrativnoj podjeli.

U radu je obuhvaćeno razdoblje od prvog modernog popisa stanovništva 1857., ali naglasak je stavljen na poslijeratno² razdoblje zbog relevantnijih demografskih procesa koji su

¹ Duga Resa je središtem općine postala 1. siječnja 1925. godine, a status Grada dobiva stupanjem na snagu *Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj* iz prosinca 1992. godine.

² Odnosi se na Domovinski rat.

se tada intenzivirali ili su se počeli drastično mijenjati. Depopulacija kao glavni demografski proces promatranog prostora postupno se pojačavala od početka 1980-ih godina zbog gospodarske krize u bivšoj Jugoslaviji, a najnegativnije obilježje poprimila je nakon 1991. godine kroz izravne i neizravne posljedice Domovinskog rata.

Sl. 1. Naselja Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Državna geodetska uprava, <http://www.dgu.hr/> (24.10.2015)

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada je proučavanje suvremene demografske problematike Grada Duge Rese. Analiza je usredotočena na razdoblje zadnja tri popisa stanovništva, odnosno od 1991. do 2011. godine, no za neke pokazatelje korišteni su relevantni podaci i ranijih popisa. Neki od tih pokazatelja su ukupno kretanje stanovništva za što su relevantni podaci svih popisa stanovništva nakon prvog popisa provedenog 1857. godine te prirodno kretanje za koje su u slučaju promatranog prostora relevantni svi dostupni podaci, dakle od 1964. do 2016. godine.

Zadnja dva međupopisna razdoblja značajna su stoga što se tijekom njihovog trajanja demografska i ekonomska, odnosno gospodarska slika Duge Rese dodatno pogoršala, čemu je glavni uzrok Domovinski rat.

1.2. Dosadašnja istraživanja

U izradi ovog rada pretežno je korištena literatura koja je uglavnom objavljena neposredno prije te nakon Domovinskog rata, ali korišteni su i raniji relevantni radovi.

Do sada nije napravljena temeljita demogeografska analiza Duge Rese, a koja bi uključivala sve ključne demografske pokazatelje. Ipak, stanovništvo Grada Duge Rese obuhvaćeno je radovima koji se odnose na prostor cjelokupne Karlovačke županije (Turk, 2006, 2008; Turk i Jukić, 2009, 2010). Ti radovi proučavaju suvremena demogeografska obilježja i procese u Karlovačkoj županiji, ruralno-urbanu polarizaciju temeljenu na dinamici stanovništva, promjenu broja stanovnika od 1857. do 2001. godine te promjene u obrazovnoj strukturi stanovništva od 1981. do 2001.

Turk je u svojem magistarskom radu s naslovom *Suvremena demogeografska obilježja i procesi u Karlovačkoj županiji* (2006) utvrdio i objasnio suvremene demogeografske promjene i procese na prostoru Karlovačke županije. Dvije godine kasnije objavio je znanstveni članak s naslovom *Promjena broja stanovnika Karlovačke županije od 1857. do 2001. godine* u kojem daje sažeti pregled promjene broja stanovnika te utvrđuje da je depopulacija glavni demografski proces koji karakterizira promatrani prostor.

2009. godine Turk i Jukić objavili su rad s naslovom *Promjene u obrazovnoj strukturi stanovništva Karlovačke županije (1981. – 2001.)* koji je usmjeren na objašnjavanje i razumijevanje promjena obrazovne strukture te utvrđivanje stupnja povezanosti negativnih demografskih procesa i razine obrazovanosti stanovništva.

2010. godine objavljuju članak *Ruralno-urbana polarizacija Karlovačke županije temeljena na dinamici stanovništva (1971. – 2001.)* u kojem su analizirali značajke ruralno-urbane polarizacije te utvrdili da promatrani prostor ima izrazito nepovoljna populacijsko-

naseljska obilježja, što se posebno očituje u negativnim i opadajućim značajkama dinamike stanovništva.

Metodološki okvir za sva istraživanja i analize na području demogeografije, a koji je korišten i u ovom radu, dao je I. Nejašmić 2005. godine u sveučilišnom udžbeniku *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*.

Za potrebe ovog istraživanja proučavani su radovi općenito o demografskim procesima u Hrvatskoj (Nejašmić i Toskić, 2000; Šterc i Komušanac, 2012; Wertheimer-Baletić, 2003a, 2003b, 2005a; Živić, 2003; Živić, Pokos i Turk, 2005), depopulaciji i starenju stanovništva u Hrvatskoj (Nejašmić i Toskić, 2013; Wertheimer-Baletić, 2004; Živić, Turk i Pokos, 2014) te ostalim demografskim pokazateljima (Nejašmić, 2004; Nejašmić, Bašić i Toskić, 2008; Peračković, 2011; Živić, Turk i Šimunić, 2017), radovi koji se bave projekcijama stanovništva Hrvatske te posljedicama rezultata projekcija (Mrđen, 2005; Nejašmić, 2012; Nejašmić i Mišetić, 2004), radovi koji su izravno ili neizravno vezani za populacijsku politiku (Čipin i dr., 2014; Nejašmić i Mišetić, 2010; Stropnik, 1995; Wertheimer-Baletić, 2005b) te neki drugi relevantni radovi.

1.3. Metodološke napomene

Analiza je provedena u okviru današnje administrativno-teritorijalne podjele, što znači da su svi podaci iz ranijih razdoblja svedeni na današnje teritorijalno ustrojstvo (sl. 1). Za sve pokazatelje za koje je bilo moguće, odnosno čiji su podaci bili dostupni, korišteni su oni iz 2011. godine. Kada to nije bilo moguće, korišteni su podaci popisa iz 2001. godine no to ne utječe značajno na spoznavanje realnog suvremenog demogeografskog stanja Grada Duge Rese. Veliki dio pokazatelja računao se na razini naselja što daje vjeran uvid u demogeografsku situaciju, ali neki pokazatelji morali su biti analizirani na razini Grada zbog nedostupnosti detaljnijih podataka.

Potrebno je napomenuti i kako podaci popisa stanovništva 2011. nisu neposredno usporedivi s podacima popisa 2001. godine, kao ni s podacima od prijašnjih popisa. Razlog tome je promjena metodologije popisivanja stanovništva. Definicija ukupnog stanovništva

primijenjena u posljednjem popisu razlikuje se od definicija primjenjivanih u prijašnjim popisima. Podaci popisa primijenjenih od 1948. do 1991. godine odnose se na stalno stanovništvo (*de iure*), odnosno na osobe s prebivalištem u Hrvatskoj, bez obzira na to jesu li u vrijeme popisa bile prisutne u mjestu prebivališta ili ne te bez obzira na razinu odsutnosti (Pokos, 2003).

Kod popisa 2001. pri definiranju ukupnog stanovništva primjenjuje se koncept uobičajenog mjesta stanovanja (*de facto*, odn. eng. *place of usual residence*) te se uvodi razdoblje od godine dana i dulje kao kriterij za uključivanje ili isključivanje iz ukupnog stanovništva. Kod posljednjeg popisa iz 2011. godine također je primijenjen koncept *de facto*, no prvi se put uvodi namjera prisutnosti ili odsutnosti kao dodatni kriterij za uključivanje ili isključivanje iz ukupnog stanovništva. Shodno tome, podaci popisa 2001. i 2011. nisu neposredno usporedivi iako se temelje na istom konceptu.

Ipak, zbog zanemarivog odstupanja u broju ukupnog (*de facto*) i stalnog (*de iure*) stanovništva, promjena metodologije nije uzeta u obzir te se u radu koriste podaci o ukupnom broju stanovnika (*de iure*).

1.4. Osnovne hipoteze

Cilj istraživanja ovog rada je spoznaja demografskih procesa u Gradu Dugoj Resi, s posebnim naglaskom na zadnja dva međupopisna razdoblja. Također, potrebno je utvrditi njihove uzroke i posljedice. Potrebno je i pokušati predvidjeti što će se u budućnosti događati te, posljedično, pokušati definirati model po kojem bi se negativni procesi u Dugoj Resi mogli barem usporiti, a u konačnici i zaustaviti.

Preliminarnom analizom stanja promatranog prostora, kao i empirijskim istraživanjem i promišljanjem postavljaju se sljedeće hipoteze:

- 1) 2011. godine na području Grada Duge Rese živjelo je manje stanovnika nego 2001.
- 2) Grad Duga Resa ima izrazito staro stanovništvo.
- 3) U zadnjem međupopisju procesi prirodne i migracijske depopulacije intenzivirani su.

- 4) Dobno-spolna struktura stanovništva Grada Duge Rese ne odstupa značajno od hrvatskog prosjeka.
- 5) Obrazovna struktura bolja je od hrvatskog prosjeka unatoč izrazito negativnim demografskim procesima.
- 6) Domovinski rat imao je značajan negativni utjecaj na demografske i ekonomske procese u Dugoj Resi iako nije bila izravno pogođena ratom.
- 7) Domovinski rat prije svega je negativno utjecao na ekonomsku snagu Grada Duge Rese, a loši ekonomski pokazatelji utjecali su na intenziviranje negativnih demografskih procesa.

2. OPĆA GEOGRAFSKA OBILJEŽJA GRADA DUGE RESE

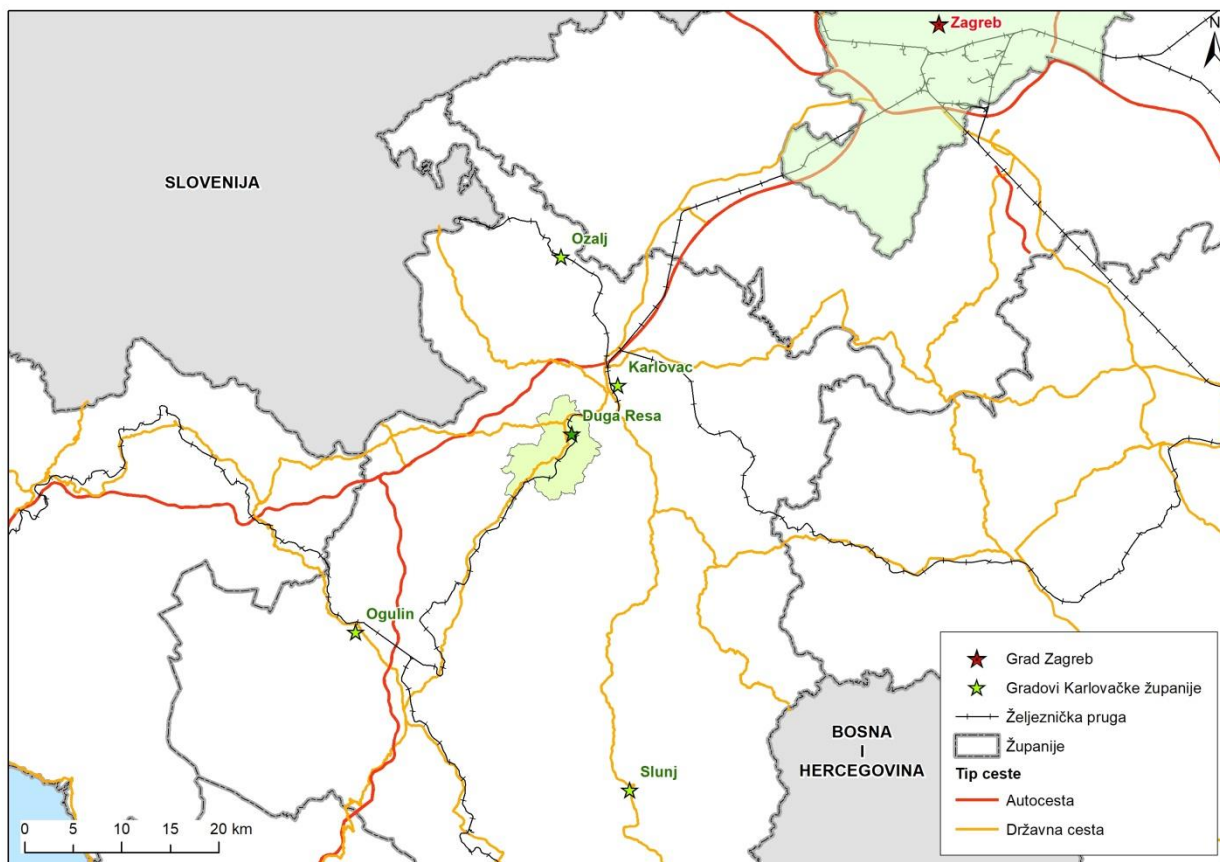
2.1. Geografski položaj

Grad Duga Resa smješten je u središtu sjevernog dijela Karlovačke županije u užem karlovačkom gravitacijskom području (sl. 2). Dakle, kao dio Karlovačke županije, nalazi se na kontaktnom prostoru goranske i panonske Hrvatske. Karlovačka županija na sjeveru graniči sa Zagrebačkom, na sjeveroistoku sa Sisačko-moslavačkom, na jugu s Ličko-senjskom te na jugozapaduzapadu s Primorsko-goranskom županijom, dok jugoistočnu granicu dijeli s Bosnom i Hercegovinom, a sjeverozapadnu sa Slovenijom.

Za Dugu Resu se uvjetno može reći da se nalazi desetak kilometara jugozapadno od grada Karlovca, središta Karlovačke županije. S vremenom su ta dva grada prostorno srasli i *de facto* tvore dvojni grad (Roglić, 2006; Turk i Jukić, 2010) tako da se tih desetak kilometara odnose na udaljenost između samih središta gradova. Sjeverno od Duge Rese na oko 18 kilometara zračne udaljenosti nalazi se grad Ozalj, jugozapadno na 30-ak kilometara zračne udaljenosti grad Ogulin te južno na oko 38 km zračne udaljenosti grad Slunj.

Najvažnija odlika geografskog položaja tog prostora jest uloga mosta u prometnom povezivanju Hrvatske jer njome prolazi reljefno najpovoljniji prijelaz iz panonskog dijela Hrvatske u jadranski. Upravo je ta prometna značajka vrednovana izgradnjom cesta u 18. stoljeću koje su povezivale Karlovac s Jadranskim morem, a druga od njih, Jozefinska cesta (izgrađena 1779. godine) prolazi kroz Dugu Resu i njenom izgradnjom otvoren je put

kasnijem razvoju. Dodatno naglašavanje prometnog značenja tog prostora dogodilo se izgradnjom željezničke pruge Budimpešta – Zagreb – Karlovac – Rijeka. Unatoč tim važnim prometnicama, velik dio Karlovačke županije ostao je prometno izoliran što je imalo za posljedicu negativne demografske procese (Turk, 2008). U radu će se vidjeti da je glavna prometnica³ u određenoj mjeri utjecala na prostorni razmještaj stanovnika naselja, a moguće i na sporiji napredak negativnih demografskih procesa u odnosu na ostatak županije.

Sl. 2. Prometnogeografski položaj Grada Duge Rese

Izvor: Državna geodetska uprava, <http://www.dgu.hr/> (24.10.2015)

Moderne cestovne prometnice izgrađene su tek u najnovije doba, a to se odnosi na autoceste Zagreb – Split i Zagreb – Rijeka čija je izgradnja započela 1970-ih godina.

³ Državna cesta D23.

Prostor Karlovačke županije ujedno je najuži dio teritorija Republike Hrvatske u smjeru istok – zapad, odnosno u smjeru sjeverozapad – jugoistok. Tim prostorom prolazi najkraća cestovna veza između Bosne i Hercegovine i Slovenije. To nije prometni pravac od primarnog značaja, ali nije niti zanemariv (Turk, 2006).

2.2. Obilježja prirodne osnove

Prostor u kojem je Grad Duga Resa smješten čini zaravnjeni plato koji se nastavlja na rubni dio karlovačke kotline, s blago oblikovanim brežuljcima. Ne može se u potpunosti svrstati niti u jednu cjelinu na koje se u više radova dijeli Karlovačka županija (Blašković, 1986; Glamuzina, 2009; Vuljanić, 1984) već je točnije reći da se nalazi u približno središnjem dijelu između Pokuplja na sjeveru, južnog dijela Žumberka na sjeverozapadu, Korduna i karlovačkog krša na jugu te Ogulinsko-plašćanske zavale s planinama Velikom i Malom Kapelom na jugozapadu. Geomorfološke značajke dugoreškog područja ukazuju na pretežno nizak brežuljkasto-valoviti krajolik s najvišom točkom od 321 m (brdo Vinica) uz pojedine manje dijelove u kojima se javljaju negativni površinski krški oblici (ponikve) duboki do 15 m.

Jedini veći vodotok na prostoru Duge Rese je rijeka Mrežnica, najveća i najznačajnija pritoka rijeke Korane. Mrežnica prolazi kroz samo središte Duge Rese i dijeli ju na dva dijela. Kod naselja Zvečaj karakterizira ju kanjonsko korito odakle teče mirnijim tokom. Rijeka Mrežnica kroz povijest je činila gospodarsku okosnicu Duge Rese i njezinog okolnog područja (Blašković, 1986) što dokazuju brojne mlinice koje je okolno stanovništvo izgrađivalo kako bi se iskoristio hidroenergetski potencijal rijeke. Ipak, Mrežnica na značaju najviše dobiva 1884. godine izgradnjom (jedne od najstarijih u svijetu) male hidroelektrane Pamučna industrija Duga Resa koja je uvjetovala razvoj nekada iznimno značajne tvornice za industrijsku preradu pamuka.

Prostor grada karakterizira umjereno topla vlažna klima s toplim ljetom (Cfb prema Köppenovoj klasifikaciji). Zime su umjereno hladne. Glavni maksimum padalina je krajem proljeća, a sekundarni krajem jeseni. Glavni minimum padalina je zimi, a sporedni u kolovozu.

Iz navedenog je očito da klima nije previše značajan modifikator naseljavanja promatranog prostora zbog klimatske ujednačenosti i izostanka klimatskih ekstrema.

Može se zaključiti da prirodna osnova nije bila niti previše povoljan niti nepovoljan faktor u naseljavanju promatranog prostora. Tlo nije u značajnoj mjeri plodno da bi privuklo stanovništvo, ali zato klimatski faktori nisu nepovoljni. Sukladno tome, na dinamiku razvoja promatranog prostora utjecali su drugi faktori.

2.3. Društvena nadgradnja

Društvena nadgradnja u Dugoj Resi izravno je vezana za izgradnju Pamučne industrije 1884. godine koja je bila dioničko društvo u vlasništvu bečkog trgovca Josefa Jeruzalema (Bašić, 2015). Duga Resa je prije izgradnje tvornice u povijesnim izvorima spominjana kao „*kukavno selo*“ (Vuljanić, 1984, 33). Ipak, austrijski dioničari uočili su potencijale upravo te lokacije – blizina važne cestovne prometnice i željezničke pruge koje su povezivale Zagreb i unutrašnjost Hrvatske s jadranskim lukama te korištenje hidroloških potencijala rijeke Mrežnice za potrebe tehnološkog procesa i proizvodnje energije za pogon strojeva. Dodatan faktor bila je dostupnost jeftine radne snage koja je proizašla iz siromaštva tog do tada nerazvijenog, isključivo poljoprivrednog područja.

Jedina kulturna ustanova prije izgradnje Pamučne industrije bila je župna crkva Sv. Petra koja se odnosi na crkvu u naselju Sveti Petar Mrežnički. O njoj postoje zapisi iz 1334. godine (Vuljanić, 1984). U 17. stoljeću bila je poznata po svećenicima glagoljašima (Šantek i Trpčić-Kordiš, 1986).

Prve škole na području Duge Rese javile su se u vrijeme Vojne Krajine. Uz izgradnju Pamučne industrije također vežemo izgradnju novih škola koje su u početku bile namijenjene djeci radnika i činovnika tvornice, a kasnije one postaju „pučke“. Neke od tih škola djeluju i danas: OŠ „Vladimir Nazor“ osnovana 1905. godine, SŠ „Duga Resa“ osnovana 1947. godine kao Industrijska tekstilna škola, spojena s Gimnazijom osnovanom 1966. godine te OŠ „Ivan Goran Kovačić“ osnovana 1960. godine. Također, danas još djeluju i Gradska knjižnica i

čitaonica Duga Resa⁴ te Pučko otvoreno učilište koji su nositelji i organizatori kulturnih događaja u Gradu Dugoj Resi⁵, kako u vrijeme osnutka, tako i danas.

Značajan utjecaj na društveni život Grada Duge Rese imala je Komunistička partija Jugoslavije koja je na vlast došla 1920. godine (Pavličević, 2007).

Duga Resa je sve do Domovinskog rata bila industrijsko i gospodarsko, prosvjetno, zdravstveno, administrativno-upravno i političko središte šireg područja jugozapadno od Karlovca, koji je bio i ostao veće i značajnije središte. Nakon Domovinskog rata Duga Resa gubi prije svega svoj industrijski značaj, ali i u drugim točkama gubi svoj utjecaj i snagu koje do danas nije vratila.

2.4. Historijsko-geografski razvoj

Iako su na području Grada Duge Rese, točnije u naselju Sveti Petar Mrežnički, pronađeni ostaci građevina još iz doba Rimskog Carstva, ne postoje sačuvani pisani izvori iz tako davnih razdoblja. Tek se u 13. stoljeću počinju češće spominjati obližnji krajevi, a o crkvi u Svetom Petru Mrežničkom postoje zapisi iz 14. stoljeća. Unatoč tome, ti prostori dugo nisu bili ni po čemu značajni.

Rijeka Mrežnica činila je prirodnu prepreku turskim prodiranjima čemu je posljedica bilo izgrađivanje utvrda koje su služile kao uporišta za obranu, a držali su ih uglavnom hrvatski vlastelini (Vuljanić, 1984). Prodori Turaka na tim su prostorima bili najintenzivniji u 16. stoljeću. Područje Duge Rese pod Vojnu je Krajinu pripalo 1768. godine. Do tada su Dugorešani pretežno bili kmetovi, o čemu postoje zapisi u urbarima, evidencijama o obavezama i davanjima stanovništva. Na temelju takvih zapisa, utvrđeno je da je na prostoru Duge Rese sredinom 18. st. živjelo oko 150 stanovnika. Kasnije je, 1826. godine, zapisano da „selo Duga Resa“ ima 22 kuće, a početkom 19. stoljeća 24 kuće (Vuljanić, 1984). To naravno nije egzaktni podatak, ali može se analogno uzeti u obzir prosječni broj članova kućanstava Hrvatske u tom razdoblju (Hribar, 2016), što bi značilo da se radi o broju od stotinjak do

⁴ Osnovana 1925. godine (Bašić, 2015).

⁵ <http://dugaresa.hr/kultura/>, 18.11.2017.

dvjestotinjak stanovnika. To se poklapa s brojem stanovnika samog naselja Duga Resa za koje je popisom iz 1857. utvrđeno da na njegovom prostoru živi 256 stanovnika.

Promatrani prostor, ali i šire, dobiva na značenju tek zajedničkim utjecajem izgradnje cesta Karoline⁶, Jozefine⁷ i Lujzijane⁸ te prestanka turske opasnosti, kada oživljava trgovina. Povoljan čimbenik bila je i izgradnja željezničke pruge Budimpešta – Zagreb – Karlovac – Rijeka 1873. godine. Iste te godine razvojačena je Vojna Krajina, koja je ubrzo bila i u potpunosti ukinuta⁹.

Najznačajniji događaj koji je uzrok preobrazbi Duge Rese iz sela u grad bila je izgradnja Pamučne industrije „Duga Resa“ 1884. godine. Tada počinje razvoj Duge Rese kao značajnog industrijskog grada druge Jugoslavije, a upravo je ta tvornica, unatoč gospodarskim krizama, bila okosnica gospodarstva Duge Rese sve do Domovinskog rata. Značajniji porast stanovništva Duge Rese vidljiv je već nakon popisa stanovništva 1890. godine, a osobito je vidljiv u narednim popisima.

Prvi svjetski rat zaustavio je razvitak tvornice, jer je sva proizvodnja uglavnom bila podređena ratnim potrebama. Ipak, tvornica je nastavila raditi uz što je usko vezan i oporavak grada. Upravo u razdoblju između dvaju svjetskih ratova tvornica je dosegla proizvodni maksimum. U Drugom svjetskom ratu niti grad niti tvornica nisu pretrpjeli značajne gubitke što je značilo nastavak porasta stanovništva i ekonomskog razvoja.

Razdoblje nakon Drugog svjetskog rata pa sve do Domovinskog rata označio je razvoj Duge Rese kao općinskog središta u gotovo svim društvenim sferama. Do kraja 70-ih godina uređene su ulice, kanalizacija, rasvjeta i vodovod u većini dugoreških naselja, uređeno je gradsko kupalište, podizane su nove stambene zgrade, izgrađene su nove škole, a brojne su i aktivnosti dugoreškog kulturno-umjetničkog društva. Za sve navedeno može se reći da su izravne posljedice industrijalizacije.

⁶ Izgrađena 1726. godine, a povezivala je Karlovac i Bakar.

⁷ Izgrađena 1779. godine, a povezivala je Karlovac i Senj.

⁸ Izgrađena 1809. godine, a povezivala je Karlovac i Rijeku.

⁹ Ukinuta je 1881. godine.

Unatoč tome što ekonomija Jugoslavije već 60-ih ulazi u krizu, a čije je produblјivanje kulminiralo 1980-ih, Duga Resa je, kao i Karlovac, u tom razdoblju bilježila progresiju stanovništva što je ukazivalo na jaki centralitet tih gradova. Domovinski rat označio je prekid i nestanak pozitivnih procesa i u Dugoj Resi. Pamučna industrija kao dio komunističkog gospodarstva u potpunosti propada nakon rata i nikada se nije oporavila, što se odražava na demografskim procesima koji su kasnije uslijedili.

3. BROJ I RAZMJETAJ STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE

Na razmјeštaj stanovništva utječu mnogi čimbenici koji se mogu podijeliti u nekoliko skupina: geografski, gospodarski i društveni, politički, čisti demografski te neki drugi. Uz to, nezanemarivu ulogu imaju i naslijeđena naseljska struktura, način postanka gradova, stupanj iskorištavanja prirodnih i ljudskih resursa, postojanje državnih i drugih granica (Nejašmić i Toskić, 2000).

Već se u drugom poglavlju ovog rada pokazalo kako su na broj i razmјeštaj stanovništva Grada Duge Rese ponajviše utjecali gospodarski i društveni te neki drugi čimbenici, dok su oni prirodni bili manje važni. Može se reći da se uz društveno-gospodarske čimbenike još ističe naslijeđena naseljska struktura.

Kako u cijeloj Hrvatskoj, tako se i u Dugoj Resi uočava jaka ruralno-urbana polarizacija naseljenosti nakon Drugog svjetskog rata potaknuta urbano-baziranom industrijalizacijom koja je bila potkrijepljena procesima ruralnog egzodusa i deagrarizacije (Turk i Jukić, 2010). Razvoj industrije u Dugoj Resi inducirao je koncentraciju stanovništva u centralnom naselju u kojem je tvornica bila smještena.

Popisom stanovništva 2011. godine utvrđeno je kako je u tom trenutku na području Grada Duge Rese živjelo 11 180 stanovnika, odnosno 8,7% stanovništva Karlovačke županije i tek 0,2% stanovništva Republike Hrvatske. Grad Duga Resa prostire se na 60,39 km² i zauzima samo 1,7% površine Karlovačke županije te 0,1% teritorija Republike Hrvatske. Gustoća naseljenosti grada iznosi 185 km² što je i više nego dvostruko veća gustoća naseljenosti od Republike Hrvatske te pet puta veća od gustoće naseljenosti Karlovačke županije.

U Republici Hrvatskoj najveći je broj naselja u skupini do 100 stanovnika, odnosno 39,3%, dok je u Dugoj Resi taj postotak tek nešto manji i iznosi 32,1% i jasno sugerira na demografsku nestabilnost prostora (tab. 1), a to je ujedno i druga skupina po brojnosti.

Tab. 1. Naselja Duge Rese prema broju stanovnika 2011. godine

Broj stanovnika	Naselja			Stanovništvo		
	Broj	Udio (%)	Kum. %	Broj	Udio (%)	Kum. %
0-100	9	32.1	32.1	590	5.3	5.3
100-200	12	42.9	75.0	1,768	15.8	21.1
200-300	2	7.1	82.1	473	4.2	25.3
300-500	1	3.6	85.7	305	2.7	28.1
500-1000	3	10.7	96.4	2,033	18.2	46.2
1000-3000	0	0.0	96.4	0	0.0	46.2
> 3000	1	3.6	100.0	6,011	53.8	100.0
Ukupno	28	100.0	-	11,180	100.0	-

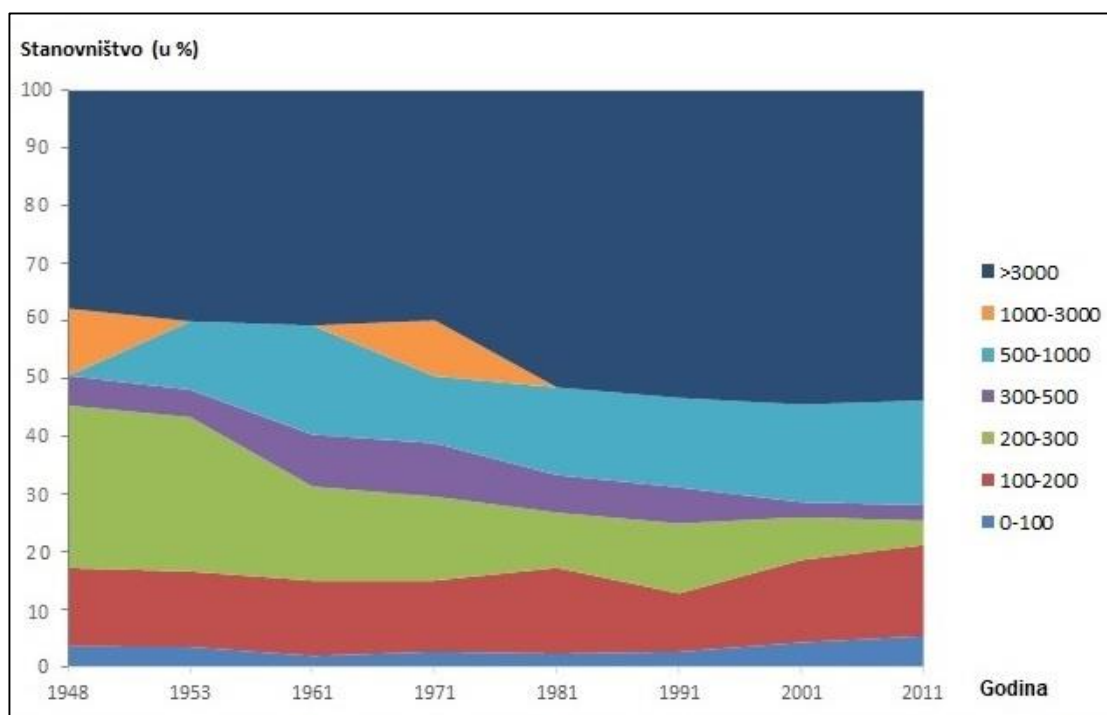
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Najveći je broj naselja u skupini od 100 do 200 stanovnika, čak 42,9%. Zajedno te dvije skupine čine značajnih 75%, ali s udjelom od 21,1% stanovništva. Treća skupina po udjelu naselja je ona od 500 do 1 000 stanovnika koja obuhvaća drugi po redu udio stanovnika, a koji iznosi 18,2%. Zaključno, najveći broj stanovnika živi u samo jednom, ali glavnom naselju Duga Resa – s 53,8% svih stanovnika. Prosječno je naselje veličine 399 stanovnika što je gotovo dvostruko manje od hrvatskog prosjeka (657), a medijalna vrijednost je 127. No, izuzme li se najveće, tada je prosječno naselje veličine od 191 stanovnika.

U Dugoj Resi kao središnjem i najvećem naselju (11 180) živi čak 6,6 puta više nego u drugom (Mrežnički Varoš s 904 stanovnika) i 9,7 puta više nego u trećem (Gornje Mrzlo Polje Mrežničko sa 617 stanovnika) naselju po veličini. Raspon varijacije između Duge Rese i najmanjeg naselja (Grganjica sa 17 stanovnika) je 5 994, dok je između drugog i najmanjeg 887.

Navedeni podaci ukazuju na izrazitu diskrepanciju naseljenosti u Gradu Dugoj Resi koja znači ograničavajući čimbenik u ravnomjernom razvoju grada. Takvo stanje ne treba čuditi budući da su i ranija istraživanja potvrdila navedene procese kako na razini Karlovačke županije (Turk i Jukić, 2010), tako i na razini Republike Hrvatske (Nejašmić i Toskić, 2000).

Promjene po skupinama naselja po veličini (sl. 3) takve su da je udio stanovnika glavnog naselja rastao, a udio naselja s najmanje stanovnika (do 100 i od 100-200) rastao je na uštrb onih (u ovom slučaju) srednjih (od 200-300 i od 300-500). Naselje s brojem stanovnika između 1 000 i 3 000 stanovnika u promatranom razdoblju javilo se u samo dvije godine – 1948. i 1971¹⁰.

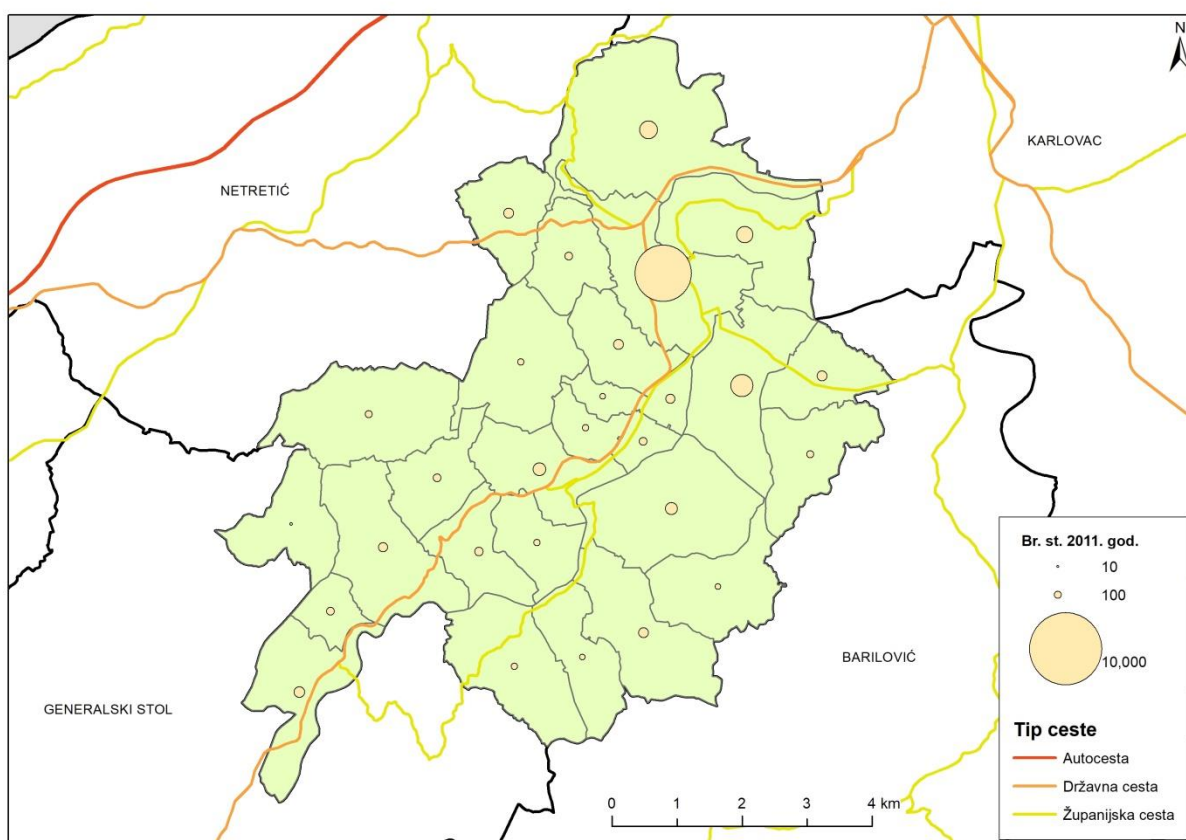
Sl. 3. Promjena udjela stanovništva Grada Duge Rese po skupinama naselja prema veličini od 1948. do 2011. godine

Izvori: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

¹⁰ Radi se o naselju Gornje Mrzlo Polje Mrežničko.

Razdoblje nakon začetka gospodarske krize 60-ih godina konačno je zaustavilo poželjan razvoj tog naselja što je postalo vidljivo popisom iz 1981. Važno je naglasiti kako je podatak o više od 1 000 stanovnika u Gornjem Mrzlom Polju Mrežničkom iz 1948. nepouzdan i ne može ga se uzimati u obzir iz razloga što sadrži podatke i za naselje Donje Mrzlo Polje Mrežničko. Ipak, u posljednjem međupopisnom razdoblju trenutno drugo po veličini naselje, Mrežnički Varoš, pokazuje blagu tendenciju rasta i u slučaju nastavka takvog trenda ono bi moglo postati drugo naselje (osim glavnog) koje je u povijesti grada dostiglo 1 000 stanovnika.

Osim društveno-gospodarskih čimbenika i naslijeđene naseljske strukture na prostorni razmještaj stanovništva utjecao je i položaj glavne (državne) ceste i željezničke pruge koje datiraju s kraja 18. i polovice 19. stoljeća. Većina naselja kroz koja prolaze navedene prometnice imaju generalno veći broj stanovnika od ostalih naselja (sl. 4).

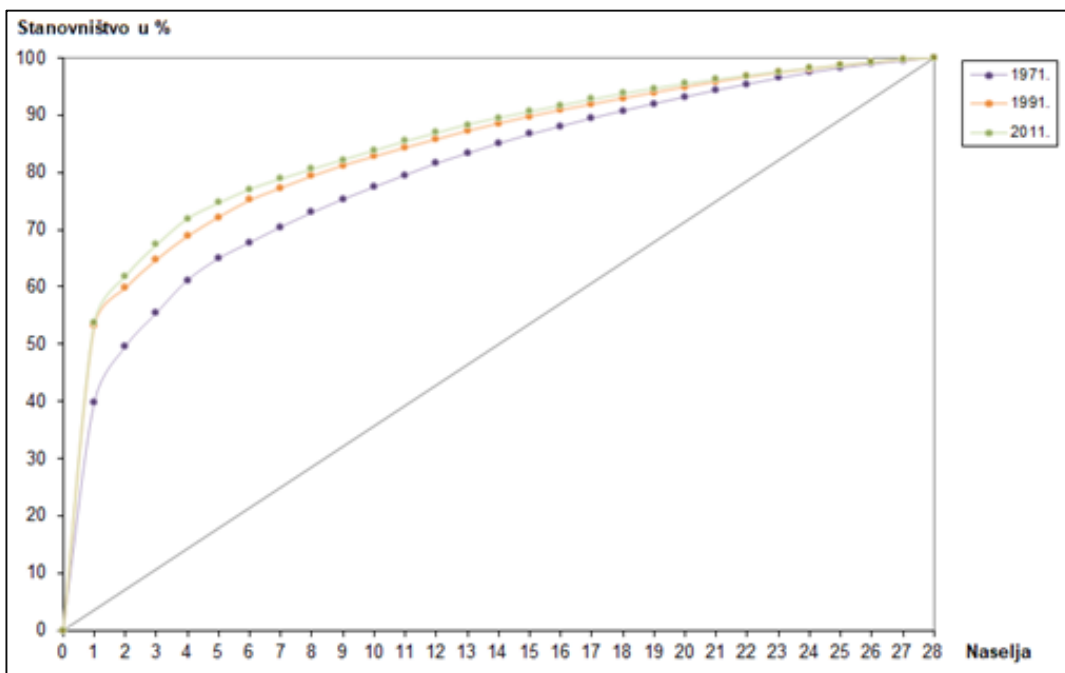

Sl. 4. Naselja Grada Duge Rese prema broju stanovnika 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Iz slike 4 također se može uočiti da je težište naseljenosti u sjevernom dijelu grada koji je ujedno i najbliži Gradu Karlovcu, županijskom središtu, što govori o njegovom utjecaju na Dugu Resu te potvrđuje njihovu nodalno-funkcionalnu povezanost.

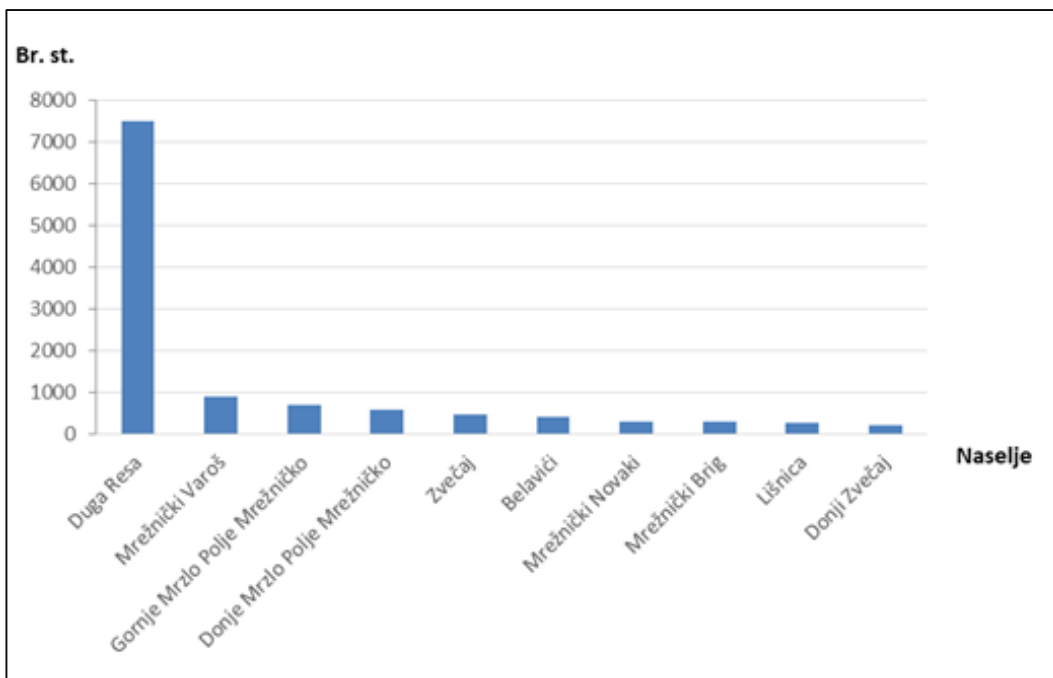
Iz slike 5 razvidno je kako se neravnomjerna raspodjela stanovništva vidljiva 1971. godine nastavila i do posljednjeg popisa stanovništva 2011. godine, a dodatno je naglašen centralitet glavnog naselja.

Sl. 5. Raspodjela stanovništva Grada Duge Rese po naseljima 1971., 1991. i 2011. godine

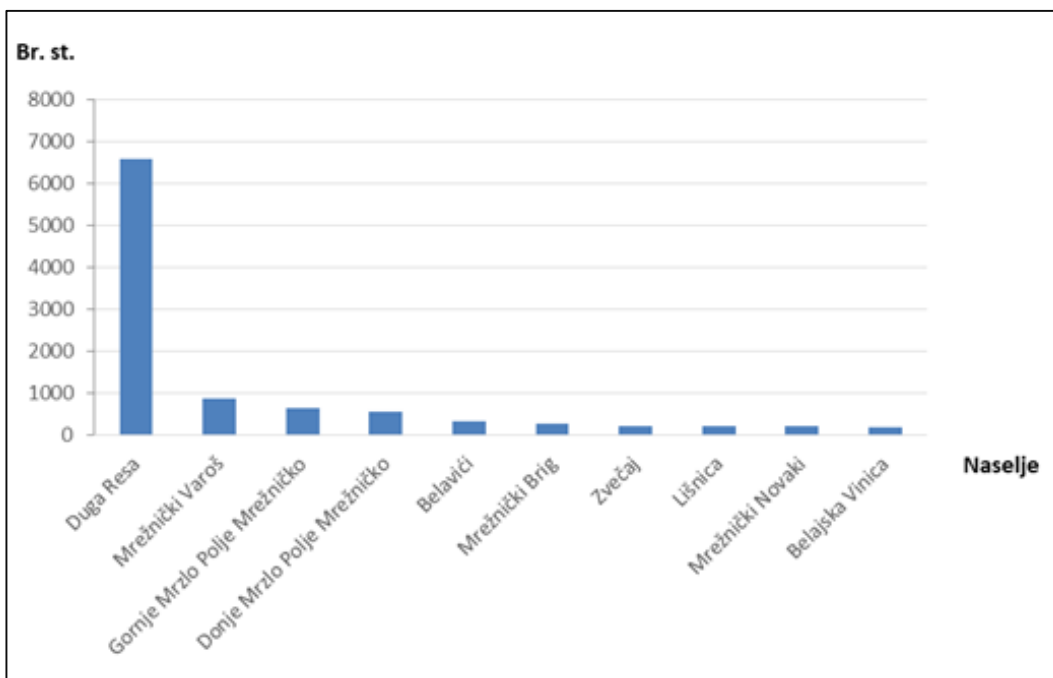
Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Na slikama 6, 7 i 8 prikazana su veća naselja Grada Duge Rese u popisnim godinama 1991., 2001. i 2011. Prije svega je uočljiva dominacija centralnog naselja. Također, na sva tri dijagrama na sljedeća se tri mjesta po veličini nalaze naselja Mrežnički Varoš, Gornje Mrzlo Polje Mrežničko te Donje Mrzlo Polje Mrežničko. Naselje Mrežnički Varoš odlikuje dobra prometna povezanost te povoljan položaj uz rijeku Mrežnicu i mnogo obradivih površina, dok su potonja dva naselja najbliža gradu Karlovcu.

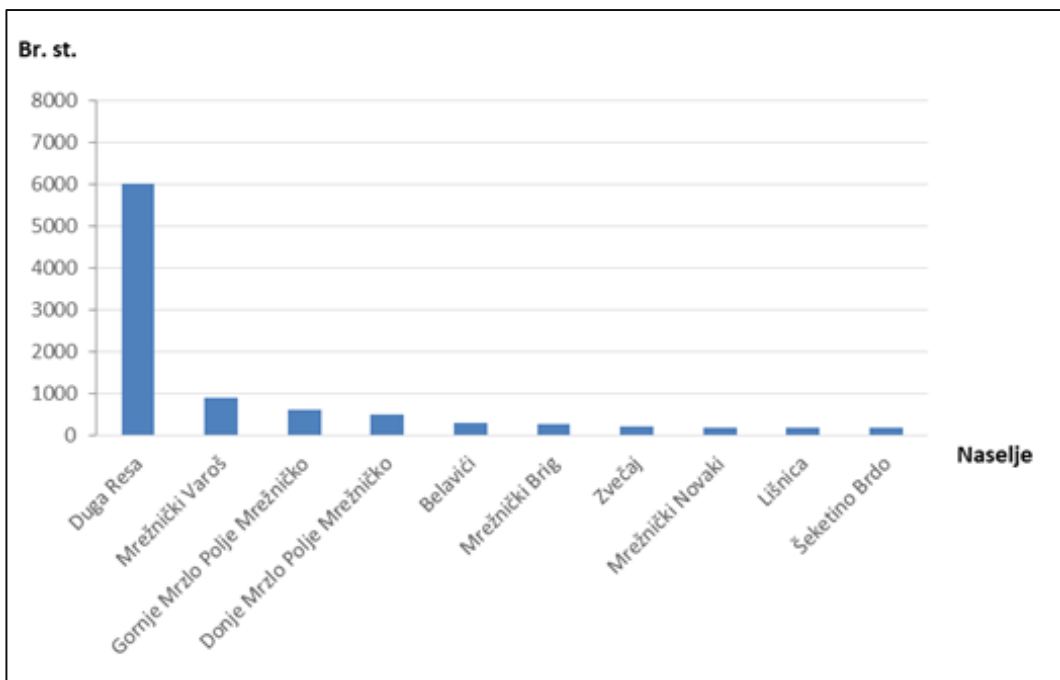
Sl. 6. Veća naselja Grada Duge Rese 1991. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

Sl. 7. Veća naselja Grada Duge Rese 2001. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

Sl. 8. Veća naselja Grada Duge Rese 2011. godine

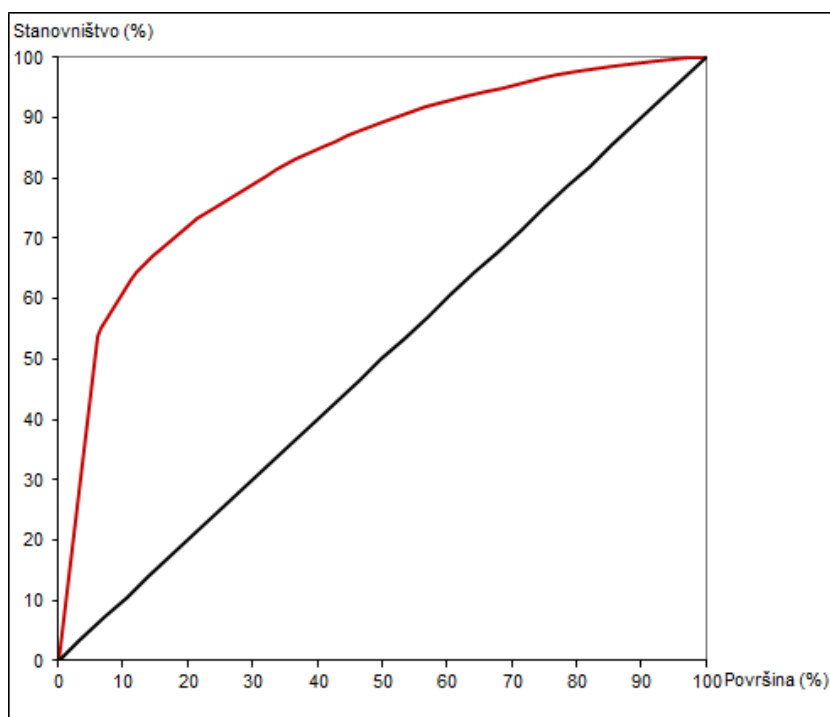
Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

3.1. Gustoća stanovništva

Velike razlike u gustoći naseljenosti obilježje su svih razina geografskih sastavnica Hrvatske (Nejašmić i Toskić, 2000). Velika razlika u gustoći naseljenosti vidljiva je i na razini najvećih geografskih sastavnica, zatim na razini makroregija, između pojedinih županija, unutar županija, na razini jedinica lokalne samouprave, ali kako je pokazala analiza u ovom radu – čak i na naseljskoj razini unutar pojedinog grada.

Grad Duga Resa sa svojih 11 180 stanovnika 2011. godine (0,2% stanovništva Hrvatske) na 60,39 km² čini iznadprosječno gusto naseljen prostor te je sa svojih 185 st./km² više no dvostruko gušće naseljena od Hrvatske (koja ima prosjek od 75,7 st./km²). Takvu gustoću omogućila je uglavnom povijesna privlačnost rijeke Mrežnice te utjecaj centralnog naselja. Ipak, postoje značajne razlike po pojedinim naseljima. Centralno naselje Duga Resa ima gustoću naseljenosti od čak 1 654,2 st./km², a najmanju gustoću naseljenosti ima Grganjica i iznosi 10,3 st./km².

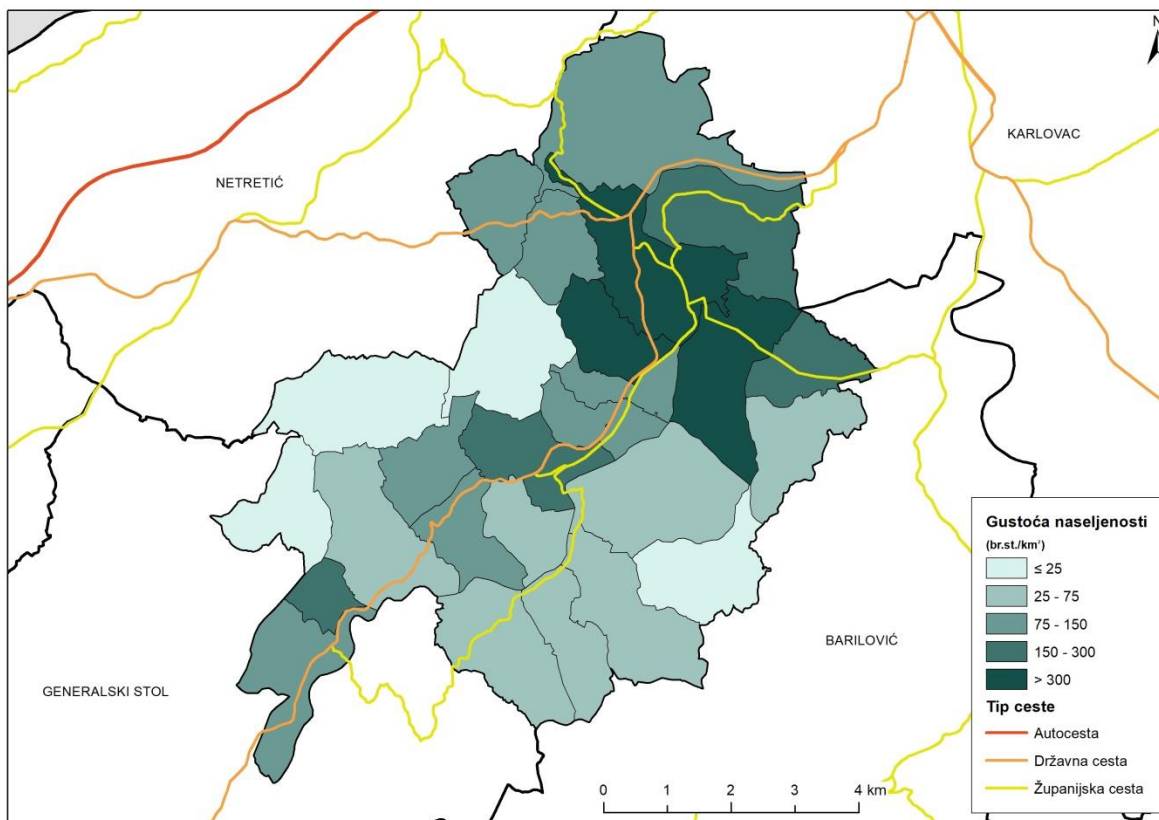
Dijagram na slici 9 potvrđuje neravnomjeran razmještaj stanovništva Grada Duge Rese. Još se može istaknuti kako na desetak posto površine koju zajedno čine tri najgušće naseljena naselja živi preko 60% stanovništva.

Sl. 9. Koncentracija stanovništva na području Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; Statistički registar prostornih jedinica Hrvatske, DGU, 2005.

Slika 10 zajedno sa slikom 3 (koja prikazuje naselja po broju stanovnika) potvrđuje utjecaj županijskog središta, grada Karlovca, i državne ceste na razmještaj stanovništva Duge Rese. U ovom slučaju, zapaža se donekle i utjecaj županijske ceste. Kroz 5 od 11 naselja koja imaju gustoću naseljenosti manju od 75 st./km^2 ne prolaze niti državna niti županijska cesta (naselja Bošt, Grganjica, Grščaki, Kozalj Vrh i Pećurkovo Brdo). Kroz naselja Cerovački Galovići i Mihalić Selo prolazi županijska cesta, no to su svejedno naselja s mnogim nepovoljnim pokazateljima, što će se pokazati u daljnjoj analizi. U slučaju manje gustoće naseljenosti naselja Donji Zvečaj jednostavno je došlo do nesrazmjera broja stanovnika i površine – po broju stanovnika to naselje je 12. po redu, a po veličini 4.

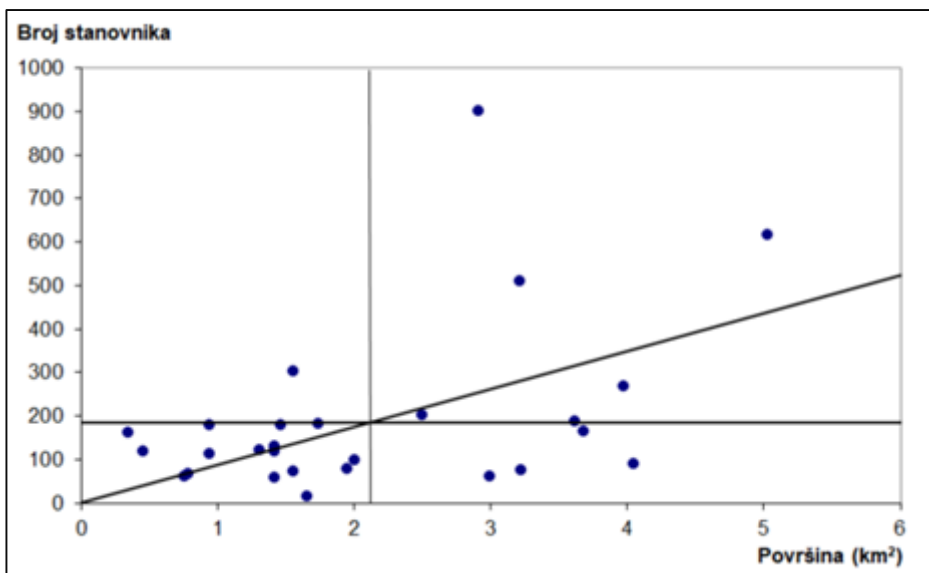

Sl. 10. Gustoća naseljenosti po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; Statistički registar prostornih jedinica Hrvatske, DGU, 2005.

Na dijagramu sa slike 11 jasno je prikazano kako čak 17 od 28 naselja ima manju i površinu i broj stanovnika od prosječnih vrijednosti istih. Drugim riječima, više od 60% naselja ima vrijednosti niže od prosjeka.

Analiza pokazuje izrazito neravnomjernu gustoću naseljenosti što predstavlja još jednu „kočnicu“ ravnomjernog razvoja Grada Duge Rese. Za pomake u pozitivnom smjeru potrebne su značajne mjere planiranja. Planiranje prije svega treba usmjeriti na prostorno ravnomjerniji gospodarski razvoj, što bi se povoljno odrazilo i na ravnomjerniji razmještaj stanovništva (Nejašmić i Toskić, 2000). Za takve mjere neće biti dovoljni napori samo lokalne razine, već će značajnija pomoć biti potrebna s najviše, državne razine.

Sl. 11. Naselja Grada Duge Rese (bez naselja Duga Resa) prema površini i broju stanovnika 2011. godine

Izvori: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; Statistički registar prostornih jedinica Hrvatske, DGU, 2005.

4. KRETANJE STANOVNIŠTVA GRADA DUKE RESE

U ovome dijelu rada bit će prikazano kretanje stanovništva Grada Duge Rese, centralnog naselja Duga Resa te ostalih naselja Grada Duge Rese od prvog službenog popisa u Republici Hrvatskoj 1857. godine pa sve do posljednjeg popisa 2011. godine.

4.1. Opće kretanje stanovništva

Opće, odnosno ukupno kretanje stanovništva posljedica je prirodnoga kretanja i jednog oblika prostorne pokretljivosti te su prema tome prirodno kretanje i migracija temeljne odrednice razvitka stanovništva neke zemlje (Nejašmić, 2005). Na opće kretanje stanovništva Duge Rese od prvog pa do zadnjeg službenog popisa utjecali su mnogi složeni društveno-gospodarski procesi.

Svako međupopisno razdoblje posebno je na svoj način, osobito kada se gleda posebno demografski razvoj Grada Duge Rese, posebno istoimenog centralnog naselja te posebno ostalih naselja (tab. 2, 3 i 4). Grad Duga Resa je, kao i Republika Hrvatska, svoj populacijski maksimum imala 1991. godine, ali za razliku od Hrvatske, koja danas ima dvostruko više

stanovnika nego 1857. godine, Duga Resa je danas više nego tri puta veća nego u vrijeme prvog službenog popisa.

Udvostručenje broja stanovnika Grada Duge Rese bilo je vidljivo već popisom iz 1931. godine. Samom naselju Duga Resa za isto je trebalo puno manje vremena – udvostručenje je bilo vidljivo već popisom 1890., dok je ostalim naseljima (promatrajući ih zajedno) trebalo više vremena – sve do 1961. godine. Glavni faktor koji je utjecao na brzo udvostručenje stanovništva centralnog naselja bio je utjecaj tvornice pamučne industrije koja je bila locirana upravo u njemu i očito je kako je stanovništvo tog centralnog naselja u svakom pogledu prosperiralo brže nego ostatak grada. Na prvi pogled može se uočiti da je naselje Duga Resa upravo 1890. godine imala najveću prosječnu stopu porasta stanovništva od bilo koje sastavnice tijekom cijelog razdoblja popisivanja stanovništva. U poslijeratnom razdoblju naselje Duga Resa najveću stopu porasta stanovništva imalo je 1981. godine, što je također razvidno iz slike 13.

Tab. 2. Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Duge Rese od 1857. do 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Medupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa ukupne međupopisne promjene	Prosječna stopa godišnje promjene	Prosječna geometrijska stopa promjene
	P	I_b	I_l	D	R	r	ř	r_g
1857.	3258	100.0	-	-	-	-	-	-
1869.	3608	110.7	110.7	350	29	10.74	0.85	0.85
1880.	3349	102.8	92.8	-259	-24	-7.18	-0.68	-0.67
1890.	4193	128.7	125.2	844	84	25.20	2.24	2.27
1900.	4733	145.3	112.9	540	54	12.88	1.21	1.22
1910.	5665	173.9	119.7	932	93	19.69	1.79	1.81
1921.	5448	167.2	96.2	-217	-20	-3.83	-0.36	-0.35
1931.	7230	221.9	132.7	1782	178	32.71	2.81	2.87
1948.	8828	271.0	122.1	1598	94	22.10	1.17	1.18
1953.	9429	289.4	106.8	601	120	6.81	1.32	1.33
1961.	10330	317.1	109.6	901	113	9.56	1.14	1.15
1971.	11709	359.4	113.3	1379	138	13.35	1.25	1.26
1981.	13102	402.1	111.9	1393	139	11.90	1.12	1.13
1991.	14088	432.4	107.5	986	99	7.53	0.73	0.73
2001.	12114	371.8	86.0	-1974	-197	-14.01	-1.51	-1.50
2011.	11180	343.2	92.3	-934	-93	-7.71	-0.80	-0.80

Izvori: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Tab. 3. Ukupno kretanje broja stanovnika naselja Duga Resa od 1857. do 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Medupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa ukupne medupopisne promjene	Prosječna stopa godišnje promjene	Prosječna geometrijska stopa promjene
	P	Ib	II	D	R	r	ř	rg
1857.	256	100.0	-	-	-	-	-	-
1869.	273	106.6	106.6	17	1	6.64	0.54	0.54
1880.	298	116.4	109.2	25	2	9.16	0.80	0.80
1890.	635	248.0	213.1	337	34	113.09	7.22	7.86
1900.	1028	401.6	161.9	393	39	61.89	4.73	4.94
1910.	1417	553.5	137.8	389	39	37.84	3.18	3.26
1921.	1242	485.2	87.6	-175	-16	-12.35	-1.20	-1.19
1931.	1992	778.1	160.4	750	75	60.39	4.64	4.84
1948.	3337	1303.5	167.5	1345	79	67.52	2.97	3.08
1953.	3773	1473.8	113.1	436	87	13.07	2.45	2.49
1961.	4209	1644.1	111.6	436	55	11.56	1.37	1.38
1971.	4666	1822.7	110.9	457	46	10.86	1.03	1.04
1981.	6747	2635.5	144.6	2081	208	44.60	3.65	3.76
1991.	7513	2934.8	111.4	766	77	11.35	1.07	1.08
2001.	6601	2578.5	87.9	-912	-91	-12.14	-1.29	-1.29
2011.	6011	2348.0	91.1	-590	-59	-8.94	-0.94	-0.93

Izvori: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Tab. 4. Ukupno kretanje broja stanovnika ostalih naselja Grada Duge Rese (bez naselja Duga Resa) od 1857. do 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Medupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa ukupne medupopisne promjene	Prosječna stopa godišnje promjene	Prosječna geometrijska stopa promjene
	P	Ib	II	D	R	r	ř	rg
1857.	3002	100.0	-	-	-	-	-	-
1869.	3335	111.1	111.1	333	28	11.09	0.88	0.88
1880.	3051	101.6	91.5	-284	-26	-8.52	-0.81	-0.81
1890.	3558	118.5	116.6	507	51	16.62	1.53	1.55
1900.	3705	123.4	104.1	147	15	4.13	0.40	0.41
1910.	4248	141.5	114.7	543	54	14.66	1.37	1.38
1921.	4206	140.1	99.0	-42	-4	-0.99	-0.09	-0.09
1931.	5238	174.5	124.5	1032	103	24.54	2.19	2.22
1948.	5491	182.9	104.8	253	15	4.83	0.28	0.28
1953.	5656	188.4	103.0	165	33	3.00	0.59	0.59
1961.	6121	203.9	108.2	465	58	8.22	0.99	0.99
1971.	7043	234.6	115.1	922	92	15.06	1.40	1.41
1981.	6355	211.7	90.2	-688	-69	-9.77	-1.03	-1.02
1991.	6575	219.0	103.5	220	22	3.46	0.34	0.34
2001.	5513	183.6	83.8	-1062	-106	-16.15	-1.76	-1.75
2011.	5169	172.2	93.8	-344	-34	-6.24	-0.64	-0.64

Izvori: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Krajem 19. stoljeća u Republici Hrvatskoj počeo je proces demografske tranzicije, što vrijedi i za Karlovačku županiju u cjelini (Turk, 2008). Grad Duga Resa također bilježi izrazitu progresiju stanovništva u tom razdoblju. Popisom 1900. godine zabilježen je indeks promjene od 145,3, a 1910. čak od 173,9. Promatrajući vrijednosti lančanog indeksa za cijeli Grad uočava se pad stanovništva u međupopisnom razdoblju od 1869. do 1880. godine kada taj indeks iznosi 92,8 (naselje Duga Resa tada suprotno tome bilježi rast te ima indeks promjene od 109,2, dok ostala naselja ipak gube nešto stanovništva, s indeksom od 91,5). Razlog tome mogu biti ratovi koje je Austro-Ugarska vodila u Italiji 1859. i s Pruskom 1866. godine, a u kojima su, dosljedno politici Austro-Ugarske, sudjelovali vojnici iz Hrvatske. Uz to, u Hrvatskoj se od 1871. do 1874. javlja epidemija kolere i nekih drugih zaraznih bolesti (Čižmić, 1986). Krajem 19. stoljeća započelo je i iseljavanje u prekomorske zemlje, kako iz velikog dijela Hrvatske, tako i iz Grada Duge Rese (Čižmić, 1986), ali ne može se reći da je ono imalo veliki utjecaj na dugoreško stanovništvo. Iseljavanja su djelomično kompenzirana doseljavanjem stranaca iz Ugarske, Češke i Slovenije koji su prije svega zbog svojih kvalifikacija došli na rad u tvornicu u Dugoj Resi (Čižmić, 1986).

Kako je već ranije spomenuto, utjecaj izgradnje spomenute tvornice 1884. godine vidljiv je već u idućem popisu stanovništva 1890. godine kada stopa ukupne međupopisne promjene za Grad Dugu Resu iznosi 25,20%. Naselje Duga Resa tada bilježi najveću stopu u odnosu na cijelo razdoblje popisivanja stanovništva te u odnosu na cijeli grad i ukupno ostala naselja u cijelom razdoblju popisivanja, koja je iznosila čak 113,09%. Takva stopa ukupne međupopisne promjene izravna je posljedica povoljnijih prilika koje su zavladaile izgradnjom tvornice. Utjecaj tvornice prije svega je izražen u potražnji radne snage što je privuklo stanovništvo okolnih mjesta, ali i stanovništvo stranih zemalja. Ostala naselja imala su stopu porasta od 16,62%. Također, već se 1893. godine grade prve radničke stambene zgrade (Vuljanić, 1984).

Sljedeća dva popisa (1900. i 1910. godine) također pokazuju porast broja stanovnika svih triju analiziranih sastavnica, no s ponešto smanjenim stopama. U sljedećem međupopisnom razdoblju, između 1910. i 1921. godine dogodio se Prvi svjetski rat (od 1914. do 1918. godine) koji je negativno utjecao na ukupan rast stanovništva. Sve tri sastavnice bilježe pad broja

stanovnika, a najmanju stopu ukupne međupopisne promjene ima naselje Duga Resa. Grad bilježi pad broja stanovnika od 3,83%, naselje Duga Resa pad od čak 12,35% te ostala naselja smanjenje broja stanovnika od 0,99%. U tom međupopisnom razdoblju u cijeloj Karlovačkoj županiji bila je prisutna osrednja depopulacija (Turk, 2008). Ipak, kako je naselje Duga Resa u tom razdoblju izgubilo više od 12% stanovništva, to je prema metodologiji I. Nejašmića (2005) značilo izumiranje, dok ostala naselja bilježe stagnaciju. Sve navedeno posljedica je rata i emigracije u prekoceanske zemlje.

U pravilu, nakon ratova nastupa kompenzacijsko razdoblje povećana nataliteta. Taj čimbenik utjecao je na porast broja stanovnika Karlovačke županije (Turk, 2008), a ujedno i Grada Duge Rese. Dodatan faktor bilo je i uvođenje imigracijskih kvota u Sjedinjenim Američkim Državama 1921. godine, što je smanjilo iseljavanje u tu zemlju. Grad Duga Resa bilježi vrlo jaku progresiju stanovništva u sljedeća dva međupopisna razdoblja (od 1921. do 1931. te od 1931. do 1948.) sa stopama od 32,71% i 22,10%, unatoč odvijanju i Drugog svjetskog rata u promatranom razdoblju. Naselje Duga Resa u istim je međupopisjima imalo dvostruko veće vrijednosti stopa ukupne međupopisne promjene: 60,39% i 67,52%. Razlog tako velikim stopama vjerojatno je nastavak rada tvornice, koja iako je tijekom Prvog svjetskog rata prenamijenila proizvodnju upravo za ratne potrebe, nije pretrpjela izravna stradavanja. Osim toga, već u prvim godinama nakon završetka rata¹¹ poboljšavaju se uvjeti rada i života: unaprjeđuje se proizvodnja, mijenjaju se dotrajali strojevi, podižu se nove stambene zgrade, gradi se javno kupalište i slično (Vuljanić, 1984). Ostala naselja samo u međupopisju od 1921. do 1931. imaju vrlo jaku progresiju stanovništva, dok u sljedećem bilježe osrednju progresiju. Za razliku od Duge Rese, u Karlovačkoj se županiji od 1931. do 1948. godine javlja jaka depopulacija, dok Hrvatska bilježi stagnaciju. Grad Karlovac je, kao i Duga Resa s kojom zajedno tvori razvojnu jezgru županije (Turk, 2008), imao značajnu progresiju stanovništva. Demografski procesi općenito su bili povoljniji u zapadnom dijelu županije zbog manjeg intenziteta ratnih zbivanja u Drugom svjetskom ratu.

Poslije Drugog svjetskog rata tadašnja jugoslavenska vlast raskida veze s bivšim Sovjetskim Savezom što za Hrvatsku znači popuštanje u unutarnjoj politici te slobodniji odnos

¹¹ I dalje se odnosi na Prvi svjetski rat.

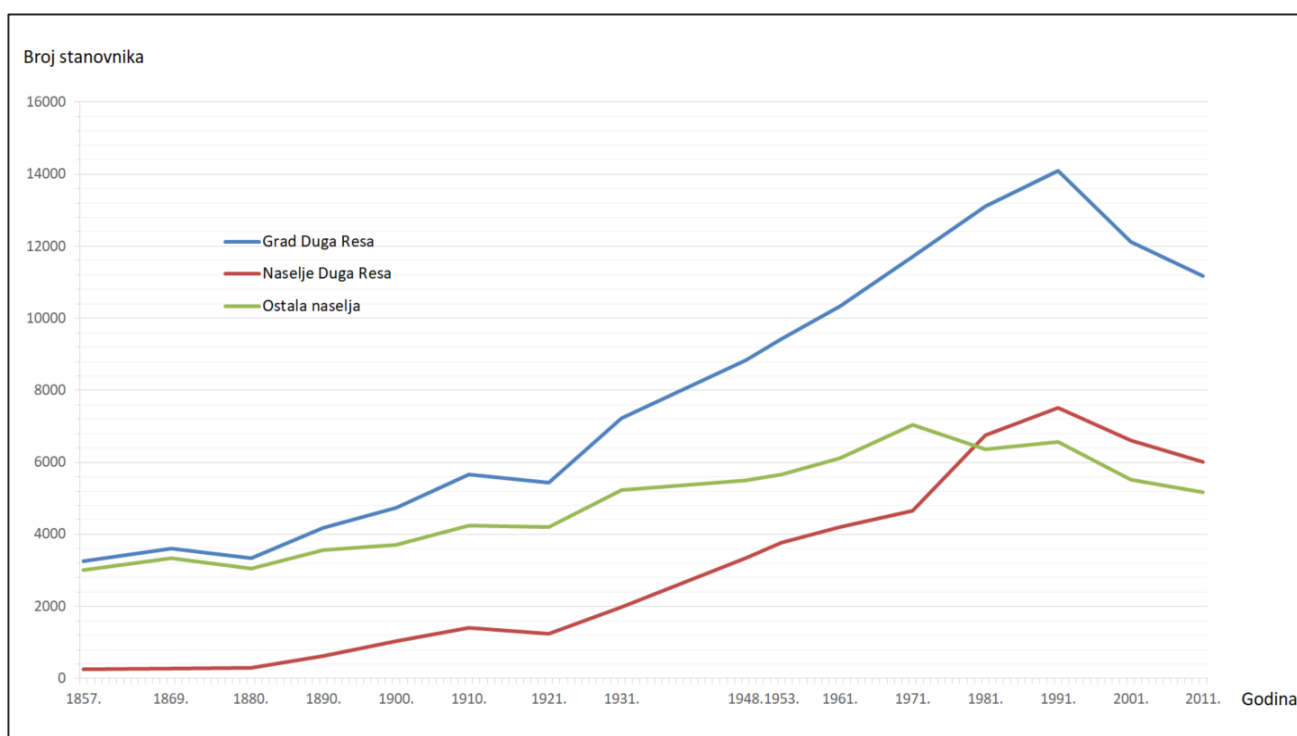
(Turk, 2008). Tada se napušta nametnuta kolektivizacija poljodjelstva, ali i provodi forsiranje domaćih potencijala, prije svega u teškoj industriji i strojogradnji (Pavličević, 2007). Hrvatska ulazi u razdoblje industrijalizacije te posljedično, naglašavanja urbanih središta, kao i zapostavljanja ruralnog prostora.

Ako izdvojimo razdoblje od 1948. do 1961., možemo reći da je Hrvatska tada zabilježila jaku, a Karlovačka županija osrednju progresiju stanovništva. Upravo tada je Karlovačka županija počela zaostajati za Hrvatskom u cjelini (Turk, 2008). U Karlovačkoj županiji tada su vrlo jaku progresiju imali jedino Karlovac i Duga Resa. Premalo ulaganja u ruralne prostore, odnosno u njihov sustavni razvoj, uvjetovalo je pogubne posljedice za demografska obilježja i procese. U razdoblju nakon 1961. godine ekonomija bivše Jugoslavije bila je u krizi koju se pokušalo riješiti raznim ekonomskim i društvenim reformama. Kriza kulminira 80-ih godina. Karlovačka županija u tom razdoblju bilježi osrednju depopulaciju, a Duga Resa i Karlovac ponovno jedini bilježe vrlo jaku progresiju stanovništva, koja proizlazi iz centraliteta tih gradova (Turk, 2008). Može se reći da je u tom razdoblju došlo do početka apsolutne demografske propasti ruralnog prostora Karlovačke županije koja se zbila zbog dugoročnog neulaganja u taj prostor i sveukupne nebrige za njega.

Grad Duga Resa je od popisa 1953. godine pa do popisa 1991. bilježila isključivo rast stanovništva koji se mijenjao samo u intenzitetu. Kao prvi popis nakon Drugog svjetskog rata, onaj 1953. godine bilježi stopu porasta stanovništva od 6,81%, u sljedećem međupopisju 9,56%, zatim 13,35%, 1981. godine 11,9% i konačno 7,53% 1991. godine. Drugim riječima, tim popisima zabilježena je isključivo progresija, i to od osrednje progresije 1953. do vrlo jake progresije 1971. koja u sljedeća dva međupopisja prelazi u jaku progresiju. Takvo kretanje stanovništva rezultiralo je demografskim maksimumom Grada Duge Rese 1991. godine. Naselje Duga Resa imalo je slično kretanje stanovništva u istom razdoblju, s tom razlikom što su se izmjenjivali jedino tipovi jake i vrlo jake progresije (1953. P₁, 1961. P₂, 1971. P₂, 1981. P₁ i 1991. P₂¹²). Ostala naselja su u promatranom razdoblju imala manje intenzivne stope ukupne međupopisne promjene, ali također generalno pozitivne (1953. P₃, 1961. P₂, 1971. P₁,

¹² P₁ = vrlo jaka progresija, P₂ = jaka progresija.

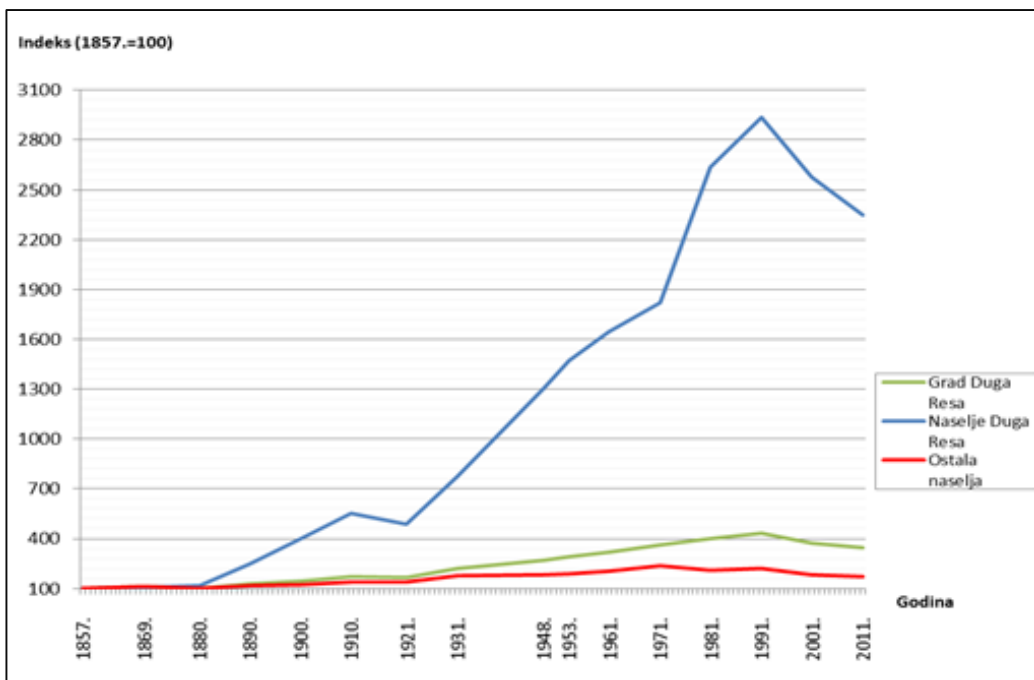
1981. R₃ i 1991. P₃¹³). Osim što je uočljiva činjenica da se prvi put nakon cijelog stoljeća u sastavnici „ostala naselja“ javlja jaka depopulacija, zanimljivo je uočiti i nesrazmjer između tipova općeg kretanja te stope ukupne međupopisne promjene između te sastavnice i samog naselja Duga Resa. Dok su ostala naselja imala osrednju depopulaciju, a naselje Duga Resa vrlo jaku progresiju, stope ukupne promjene iznosile su -9,77% prema 44,60%, odnosno vrijednosti indeksa bile su 90,2 za ostala naselja te 144,6 za naselje Duga Resa. Ta razlika može se lako uočiti na slikama 12 i 14. Tim procesom naselje Duga Resa postalo je naseljeno većim brojem stanovnika nego što ga imaju sva ostala naselja zajedno. Zbog nedostupnosti relevantnih podataka o migracijama može se samo pretpostaviti da je većina „izgubljenog“ stanovništva ostalih naselja samo preselila u centralno naselje privučeno mogućnostima zaposlenja u tvornici te izgradnjom mnogih stambenih zgrada koja se odvila u promatranom desetljeću (Vuljanić, 1984).

Sl. 12. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Duge Rese, naselja Duga Resa i ostalih naselja od 1857. do 2011. godine

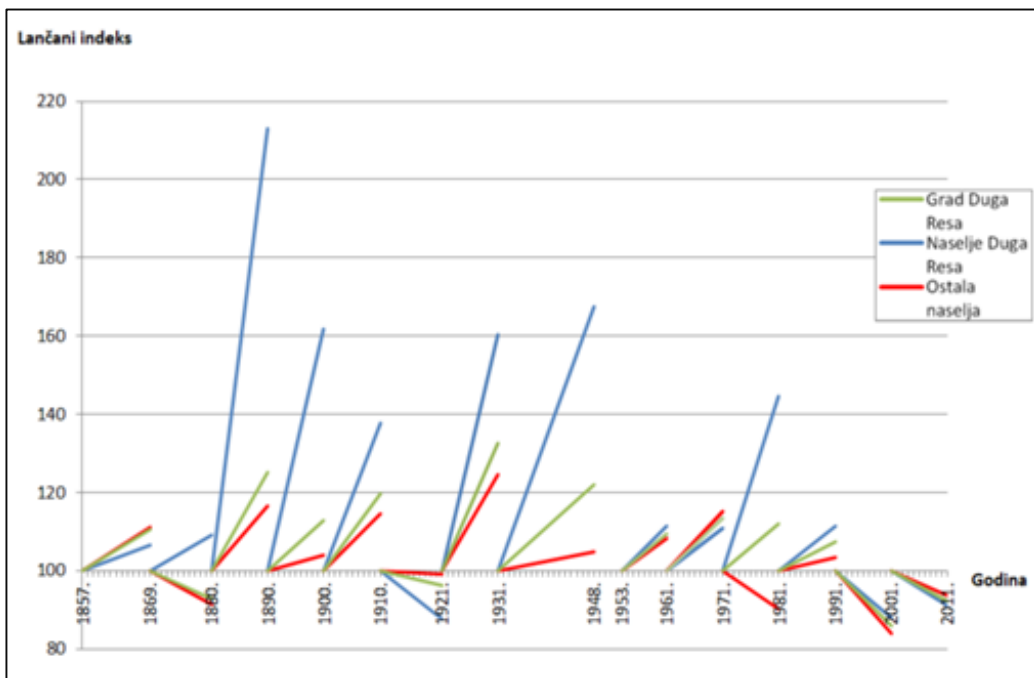
Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

¹³ P₃ = osrednja progresija, R₃ = jaka depopulacija.

Sl. 13. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Duge Rese, naselja Duga Resa i ostalih naselja od 1857. do 2011. godine (indeks na stalnoj bazi)

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Sl. 14. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Duge Rese, naselja Duga Resa i ostalih naselja od 1857. do 2011. godine (lančani indeks)

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

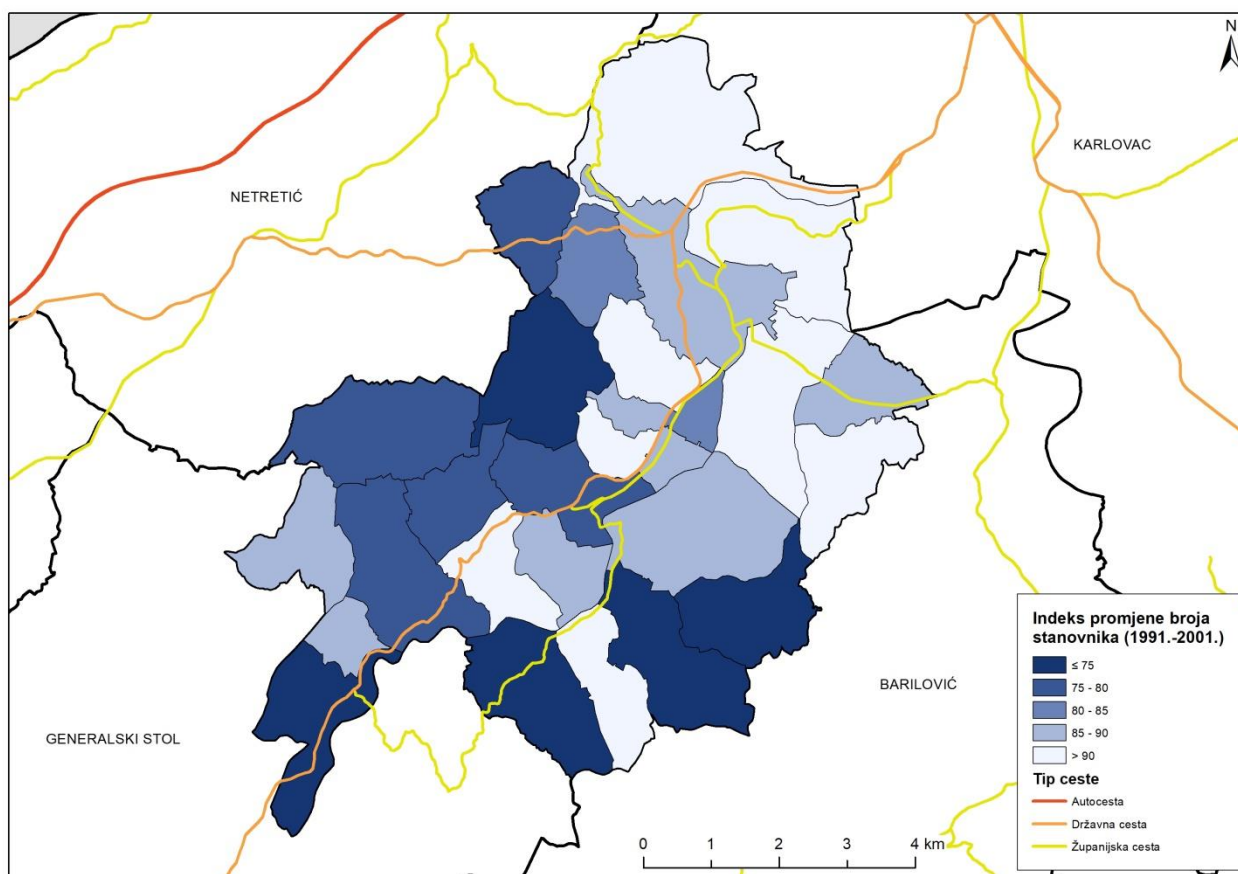
Domovinski rat trajao je od 1991. do 1995. godine. Karlovačka županija bila je izravno zahvaćena ratnim stradanjima, a neka njezina područja bila su i okupirana. Duga Resa ipak nije bila direktno zahvaćena agresijom, ali rat je svejedno negativno utjecao na sve demografske i ekonomske procese.

Ukupni izravni demografski gubici kao posljedica ratne agresije na području Karlovačke županije iznose najmanje 1 619 osoba. Od toga su 32 poginula branitelja bili Dugorešani (0,22% stanovništva Grada Duge Rese prema popisu iz 1991. godine), a poginulo je i 11 dugoreških civila (0,08% od ukupnog broja stanovnika Duge Rese) (Nazor, 2008). Iz navedenog se može zaključiti kako je samo mali udio stanovnika Grada Duge Rese stradao u ratu. Prema narodnosnom sastavu, Duga Resa je i prije rata imala izrazito homogeno stanovništvo (91,7% Hrvata, 4,5% Srba, i 3,8% svih ostalih) zbog čega taj pokazatelj nije detaljnije analiziran u radu. Ipak, činjenica da Duga Resa nije bila okupirana i podaci o 0,3% poginulih u ratu te malom udjelu Srba u stanovništvu Grada Duge Rese 1991. godine ukazuju na to da izravna stradanja i emigracija (osobito Srba) nisu bili glavni faktor pojave iznimno negativnih demografskih procesa. U tom slučaju uzrok se treba tražiti u ekonomskim posljedicama rata – propadanju poduzeća, a osobito Pamučne industrije Duga Resa, koja se nakon stečaja 1990., a zatim i procesa pretvorbe i privatizacije, nikada nije oporavila¹⁴. To je značilo pojavu nekoliko tisuća nezaposlenih. Sve navedeno potvrđuje sedmu hipotezu koja ističe propadanje ekonomske snage Grada Duge Rese kao glavne posljedice ratnih stradanja.

Popisom iz 2001. godine vidljiva je izrazito negativna promjena općeg kretanja stanovništva u sve tri analizirane sastavnice koje bilježe izumiranje stanovništva (Grad sa stopom od -14,01%, naselje Duga Resa s -12,14% te ostala naselja -16,15%). Zajedno s već navedenim ekonomskim posljedicama Domovinskog rata, potvrđena je i šesta hipoteza koja je pretpostavila značajno negativan utjecaj i na demografske i na ekonomske procese unatoč izostanku izravne pogođenosti ratom. Indeks promjene broja stanovnika cijelog Grada iznosi 86,0 i najmanji je u odnosu na sve popisima zabilježene indekse. Naselje Duga Resa ima indeks od 87,9 koji je bio manji samo u popisu nakon Prvog svjetskog rata. Ostala naselja, kao

¹⁴ <http://www.revizija.hr/izvjesca/2007/revizije-pretvorbe-i-privatizacije/544-pamucna-industrija-duga-resa-duga-resa.pdf>, 05.01.2018.

i cijeli Grad, popisom iz 2001. bilježi najmanji indeks zabilježen popisima i iznosi 83,8. Vrijednosti indeksa po naseljima prikazane su na slici 15.

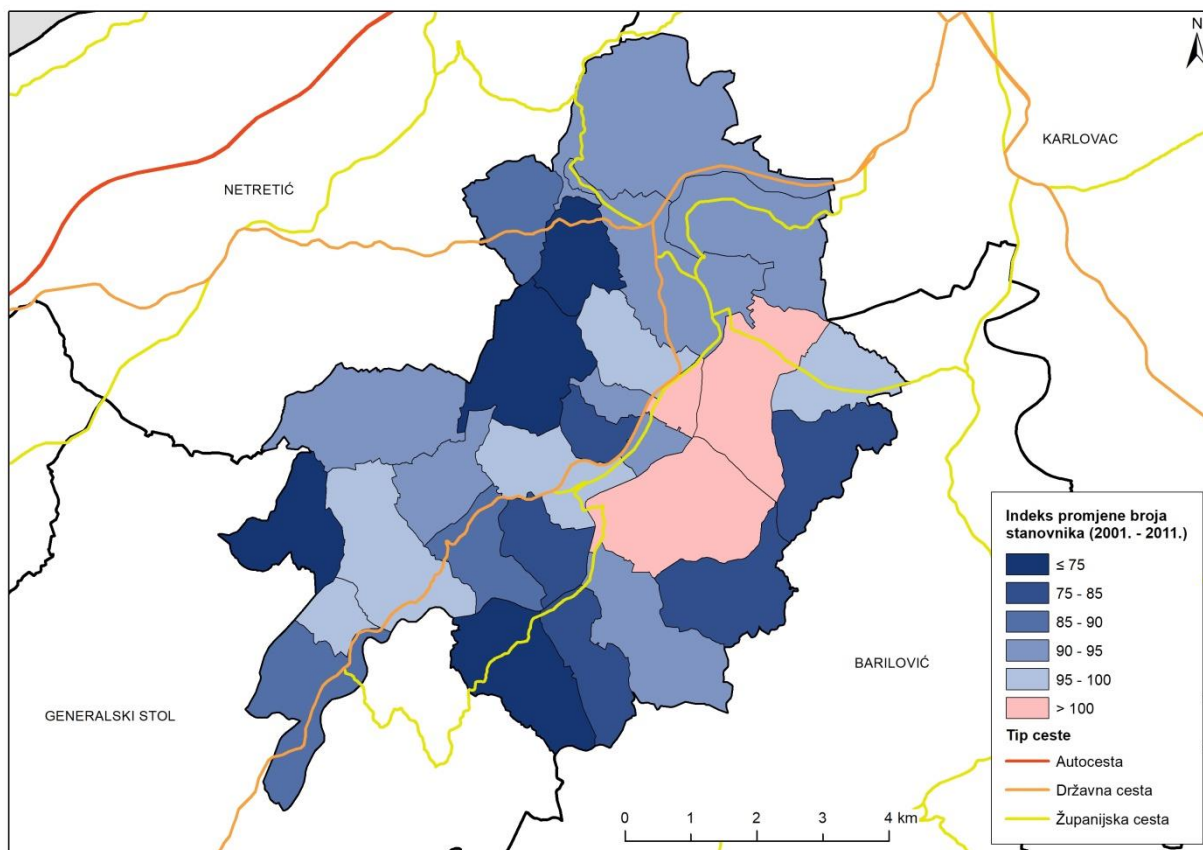

Sl. 15. Indeks promjene broja stanovnika po naseljima Grada Duge Rese od 1991-2001. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Sljedeći popis stanovništva, proveden 2011. godine, pokazao je nastavak negativnih demografskih procesa u sve tri sastavnice, ali manjeg intenziteta nego u prethodnom međupopisju. Broj stanovnika utvrđen popisom iznosi 12 114, dok je 1991. iznosio 14 088, što potvrđuje prvu hipotezu koja je pretpostavila takav rezultat. Grad Duga Resa bilježi jaku depopulaciju (stopa ukupne međupopisne promjene iznosi -7,71%). U centralnom naselju prisutan je isti tip općeg kretanja (sa stopom od -8,94%), dok ostala naselja imaju tip osrednje depopulacije (stopa od -6,24%), što znači da je druga hipoteza opovrgnuta. Hipoteza je bila

tako postavljena zbog nastavka izrazito negativnih ekonomskih prilika u gradu Dugoj Resi i više od 20 godina nakon završetka Domovinskog rata. Indeksi po pojedinim sastavnicama analize bili su sljedeći: 92,3 za Grad Dugu Resu, 91,1 za naselje Duga Resa i 93,8 za ostala naselja. Vrijednosti indeksa po naseljima prikazane su na slici 16.

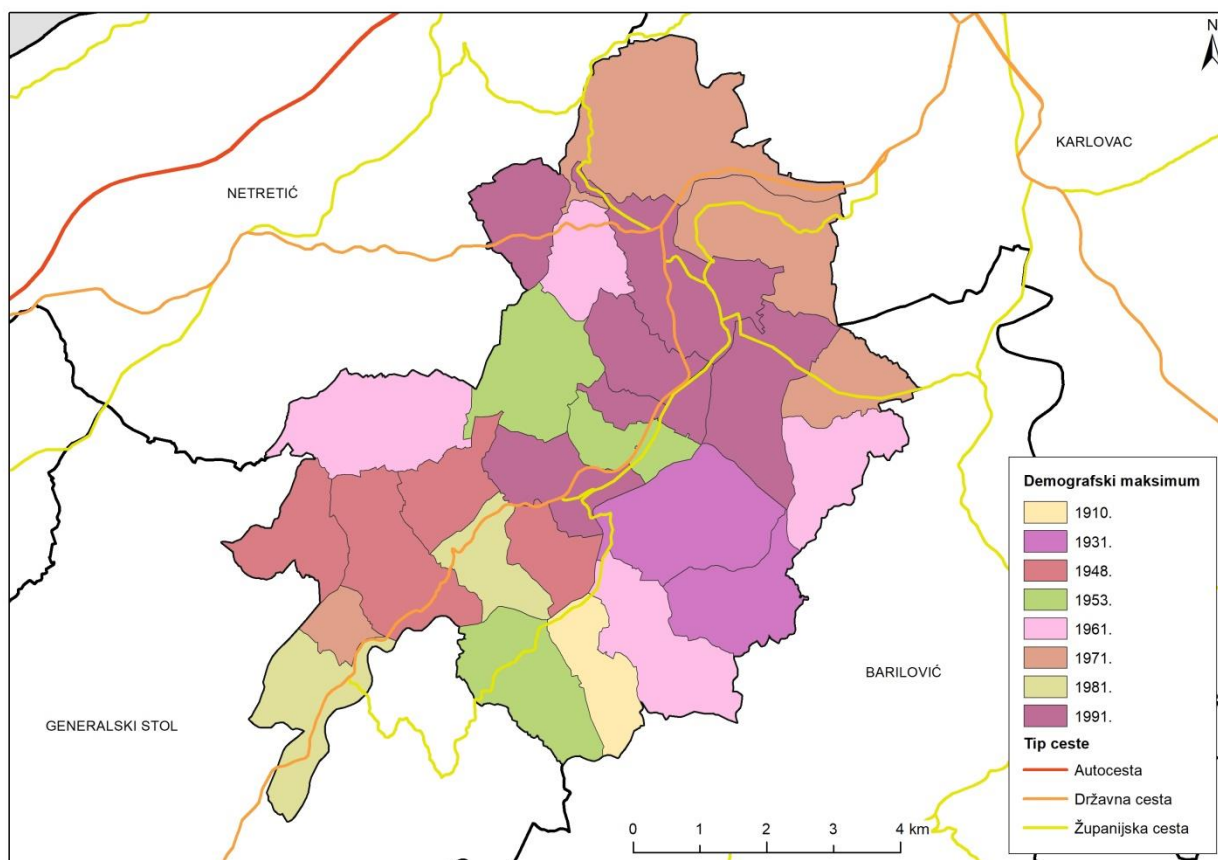
Sl. 16. Indeks promjene broja stanovnika po naseljima Grada Duge Rese od 2001. do 2011. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Slika 16 jasno prikazuje obuhvatnost negativne međupopisne promjene zadnjeg popisnog razdoblja. Pozitivnu međupopisnu promjenu imaju samo tri naselja: Mrežnički Varoš, Mrežnički Brig te Sveti Petar Mrežnički.

U većini međupopisnih razdoblja, naselje Duga Resa raslo je osjetno brže nego ostala naselja i ukupno cijeli grad (sl. 14). Najnegativnije promjene u svim sastavnicama analize javljaju se nakon 1991. godine za što je jasno da je glavni uzrok bila agresija na Hrvatsku, odnosno njezine posredne i neposredne posljedice, među kojima je prije svega propadanje Pamučne industrije Duga Resa. Analiza baznog indeksa (sl. 13) također svjedoči o kontinuiranom porastu broja stanovnika Grada Duge Rese sve do poslijeratnih popisa iz 2001. i 2011. godine.

Populacijski maksimum naselja Duga Resa poklapa se s maksimumom samog grada, a koji je zabilježen 1991. godine. Ostala su naselja maksimum imala sada već davne 1971. godine. Na slici 17 prikazane su godine demografskog maksimuma po pojedinim naseljima Grada Duge Rese.

Sl. 17. Godina demografskog maksimuma po naseljima Grada Duge Rese

Izvori: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

4.2. Prirodno kretanje stanovništva

Prirodno kretanje je, uz migracije, jedna od dviju odrednica ukupnog kretanja stanovništva nekog prostora. Na prirodno kretanje, uz biološke, utječu i društveno-gospodarski, kulturni, psihološki i drugi čimbenici (Wertheimer-Baletić, 1999; Nejašmić, 2005). Za Hrvatsku se može reći da se nalazi u posttranzicijskoj fazi razvoja stanovništva. Ipak, specifična je po tome što ima ubrzani proces demografske tranzicije, a posebno tranzicije u području nataliteta, čemu su glavni uzroci bili intenzivna industrijalizacija i urbanizacija te ruralni egzodus. Posljedično, stopa rodnosti na razini Republike Hrvatske već je 1970. godine pala ispod posttranzicijske granice od 14‰ (Wertheimer-Baletić, 2004). Naznake negativnih trendova javile su se već 50-ih godina kada je prvi put zabilježena generacijska depopulacija ženskog stanovništva¹⁵, a zatim se 60-ih pridružuje i generacijska depopulacija ukupnog stanovništva¹⁶ (Wertheimer-Baletić, 1999). Nadalje je intenzivno iseljavanje mladih počelo sve više „erodirati“ dobnospolnu strukturu, a osjećao se i utjecaj ratova te „krnjih“ generacija. Također, model industrijalizacije s naglaskom na tešku industriju i njezinu koncentraciju u velikim gradovima, uz agrarnu politiku koja mladima nije davala poticaj da ostanu, prisiljavao ih je na masovna iseljavanja sa sela u gradove. Naposljetku, populacijska politika nije postojala niti u jednoj varijanti (Wertheimer-Baletić, 2004). Stoga je ranije dosezanje prirodne depopulacije u odnosu na većinu europskih zemalja postalo neizbježno i dogodilo se 1991. godine.

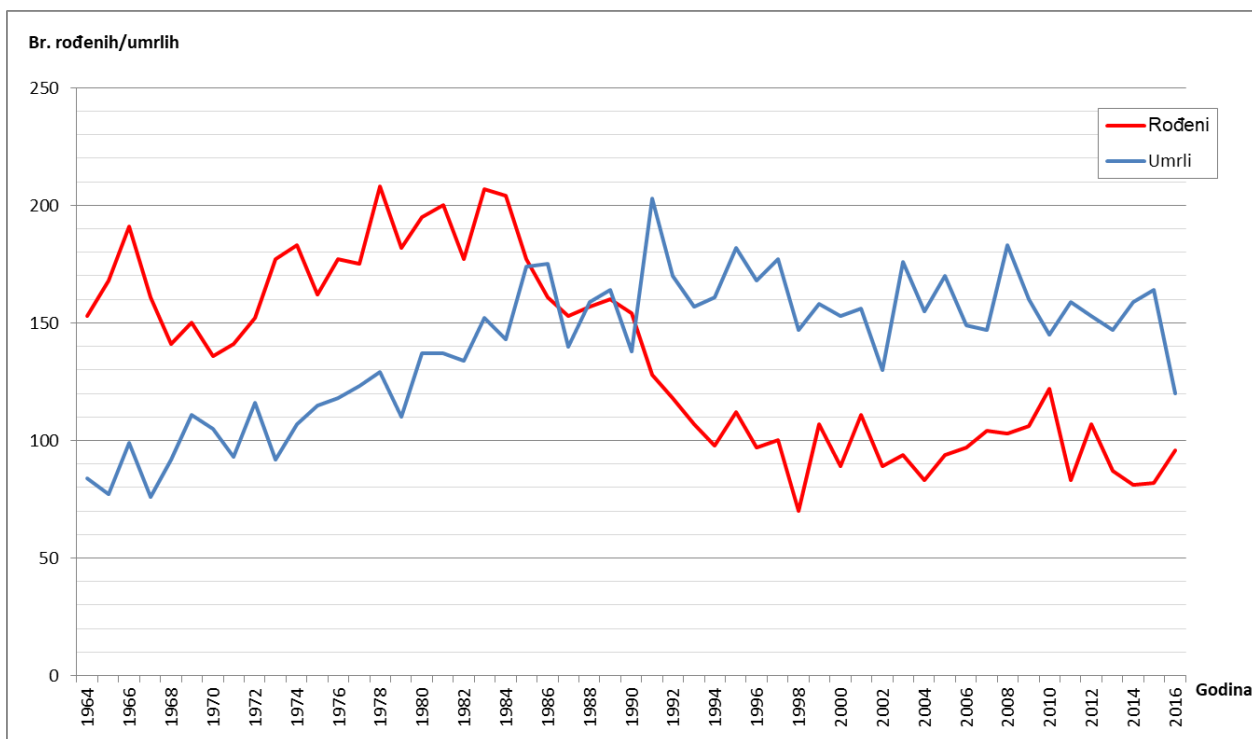
Navedeni društveno-gospodarski procesi koji su utjecali na sastavnice prirodnog kretanja, bili su prisutni i na prostoru Grada Duge Rese, ali ipak s drugačijom dinamikom prirodne promjene. Stope rodnosti i smrtnosti povećavale su se do polovice 80-ih godina, kada dolazi do trenda naglog pada rodnosti te nešto blažeg rasta smrtnosti (sl. 18). Smrtnost je nakon početka 90-ih godina konstantno veća od rodnosti. Poslijeratna kompenzacijska vrijednost rodnosti vidljiva je samo 1995. godine. Stopa rodnosti Grada Duge Rese 1971. godine iznosila je 12,04‰, 1981. porasla je na 15,26‰, ali nakon toga pada na 9,09‰ 1991. godine, 9,16‰ 2001. godine i s do sada najmanjom vrijednosti 2011. godine iznosi 7,42‰.

Stopa smrtnosti 1971. godine iznosila je 7,94‰, 1981. porasla je na 10,46‰, nakon toga dalje raste na 14,41‰ 1991. godine, zatim pada na 12,88‰ 2001. godine i onda ponovno raste

¹⁵ Pokazuje da se žensko stanovništvo generacijski više ne obnavlja s obzirom na rađanje ženske djece ($R_0 < 1,0$).

¹⁶ Pokazuje da se ukupno stanovništvo generacijski više ne obnavlja ($TFR < 2,1$).

na 14,22‰ 2011. godine. Usporedbom broja rođenih i umrlih u Hrvatskoj i Dugoj Resi vidljivo je kako je razlika tih dvaju pokazatelja poprilično velika i bit će potrebne mnoge mjere kako bi se takvo stanje popravilo.

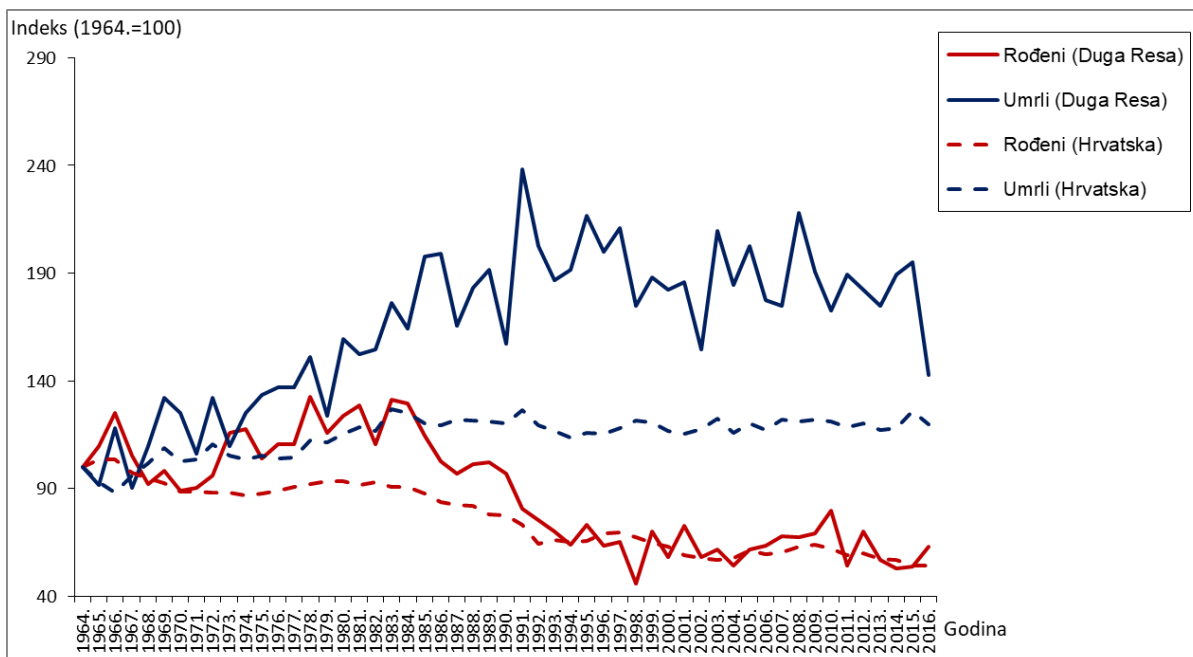

Sl. 18. Broj rođenih i umrlih u Gradu Dugoj Resi od 1964. do 2016. godine

Izvori: Tablogrami 1964.-2016., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Statističko izvješće – Prirodno kretanje stanovništva u 2013., Državni zavod za statistiku, Zagreb

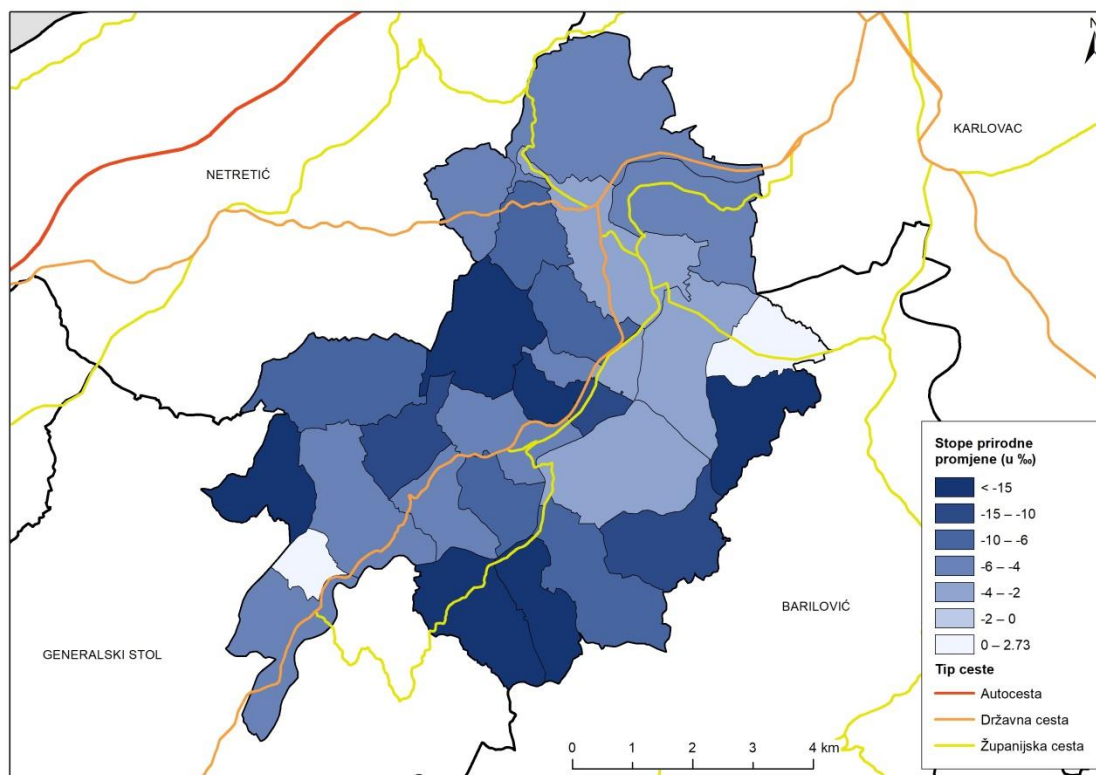
Usporedbom indeksa kretanja rodности i smrtnosti stanovništva Grada Duge Rese i Republike Hrvatske 1964. do 2016. godine (sl. 19) dolazi se do zaključka da je indeks smrtnosti daleko veći u Gradu Dugoj Resi nego na razini Hrvatske, a indeks rodности nakon kraja 90-ih generalno je nešto povoljniji u Dugoj Resi.

Stope prirodne promjene u zadnjem međupopisju pozitivne su u samo 2 od 28 naselja grada Duge Rese (sl. 20). Radi se o naseljima Belajska Vinica s prirodnim prirastom od 2,73‰ i Novo Brdo Mrežničko s prirodnim prirastom od 1,63‰. Niti jedno naselje nema nultu stopu prirodne promjene, dok ih deset ima prirodni pad do 5‰. Sedam naselja ima prirodni pad između 5‰ i 10‰, dok ih devet ima prirodni pad veći od 10‰.

Sl. 19. Indeks kretanja rodnosti i smrtnosti stanovništva Grada Duge Rese i Hrvatske 1964. do 2016. godine

Izvori: Tablogrami 1964.-2016., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Statističko izvješće – Prirodno kretanje stanovništva u 2013., Državni zavod za statistiku, Zagreb

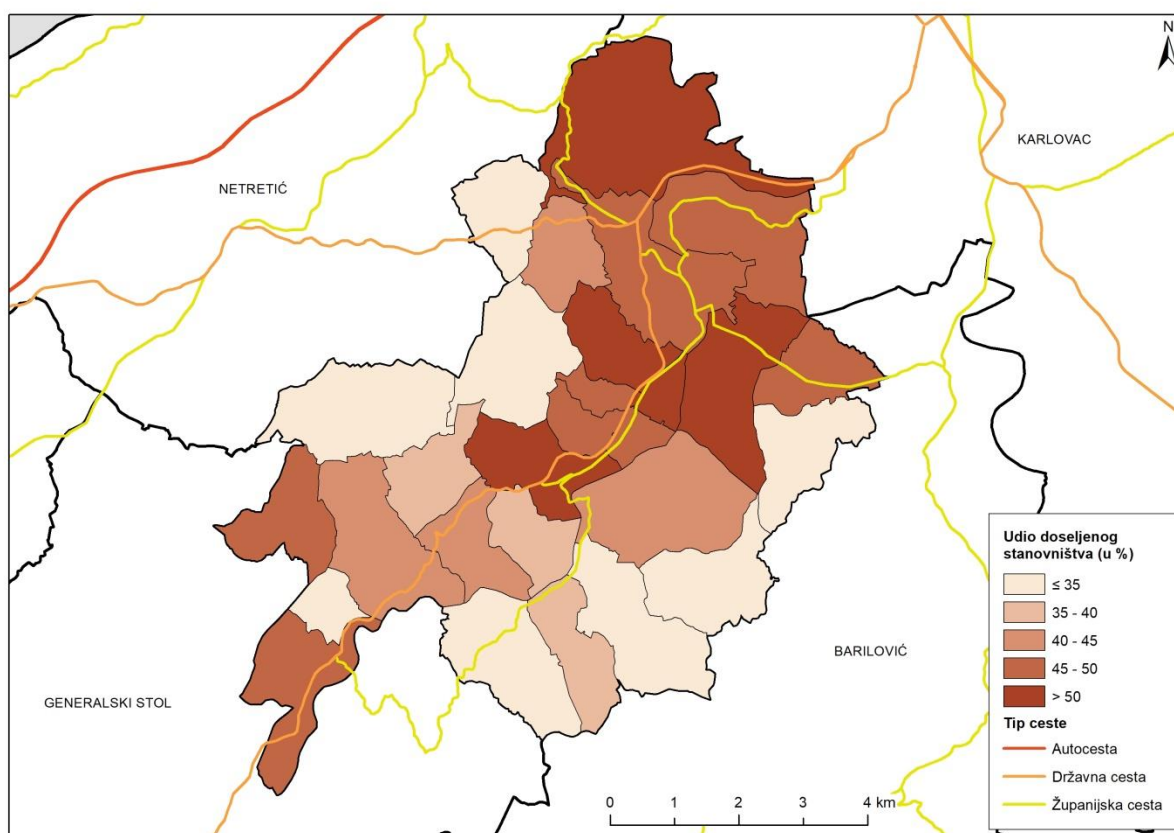
Sl. 20. Stope prirodne promjene po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; Tablogrami 2008. – 2012., Državni zavod za statistiku, Zagreb

4.3. Prostorna pokretljivost

4.3.1. Migracije

Po udjelu doseljenog stanovništva (sl. 21) u ukupnom stanovništvu dominiraju naselja koja su bliža županijskom središtu i/ili kroz koja prolazi državna cesta. Dakle, blizina grada Karlovca i prometna dostupnost bili su glavni privlačni faktori. Preko 50% doseljenog stanovništva imaju naselja Belavići, Gornje Mrzlo Polje Mrežničko, Mrežnički Varoš, Sveti Petar Mrežnički te Šeketino Brdo. Najmanje doseljenih imaju rubna naselja: Bošt, Grščaki, Kozalj Vrh, Lišnica, Mihalić Selo, Mrežnički Novaki, Novo Brdo Mrežničko i Pećurkovo Brdo.

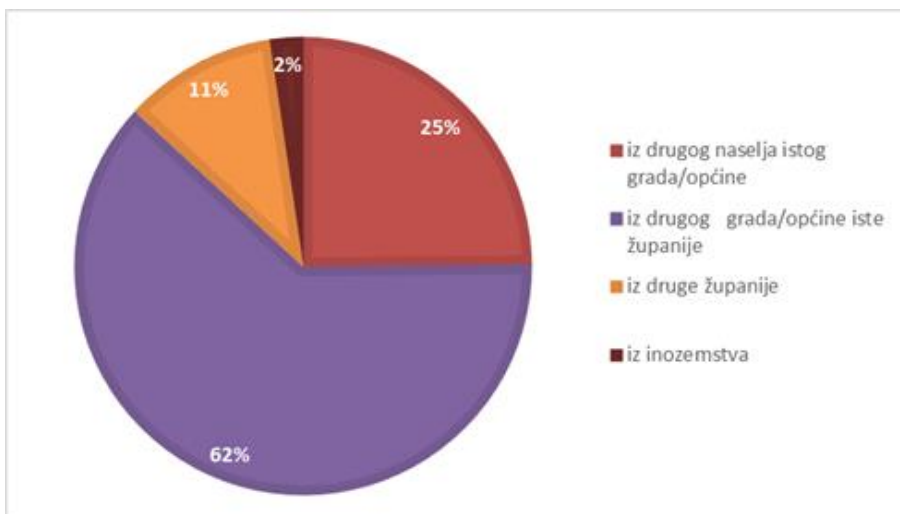

Sl. 21. Udio doseljenih u ukupnom stanovništvu po naseljima Grada Duge Rese 2001. godine

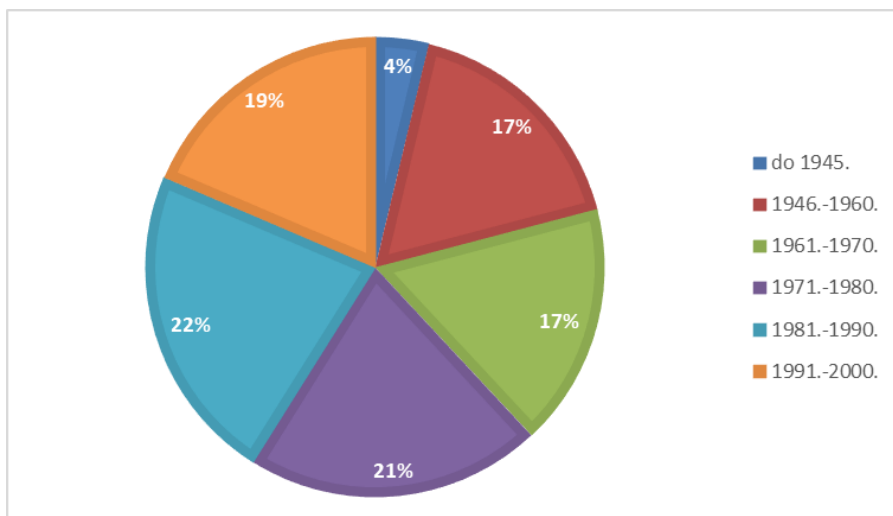
Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva, CD ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

Prema prethodnom mjestu boravka (sl. 22) najviše je doseljenih iz drugih gradova ili općina iste županije, i to čak 62%. Nakon toga slijede doseljeni iz drugih naselja samog Grada

Duge Rese (25%) te nakon toga oni iz druge županije (11%). Postoji i 2% doseljenih iz inozemstva. Nakon Drugog svjetskog rata od ukupno doseljenih u naseljima Grada Duge Rese doselilo je 96% ljudi (sl. 23). Zastupljenost doseljavanja podjednaka je u tri razdoblja (1946.-1960., 1961.-1970. i 1991.-2000.), dok nešto veći udio (ukupno 43%) čine doseljeni u razdobljima od 1971.-1980. i 1981.-1990. Za to razdoblje već je istaknuta činjenica da je tada izgradnja stambenih zgrada bila u punom zamahu.

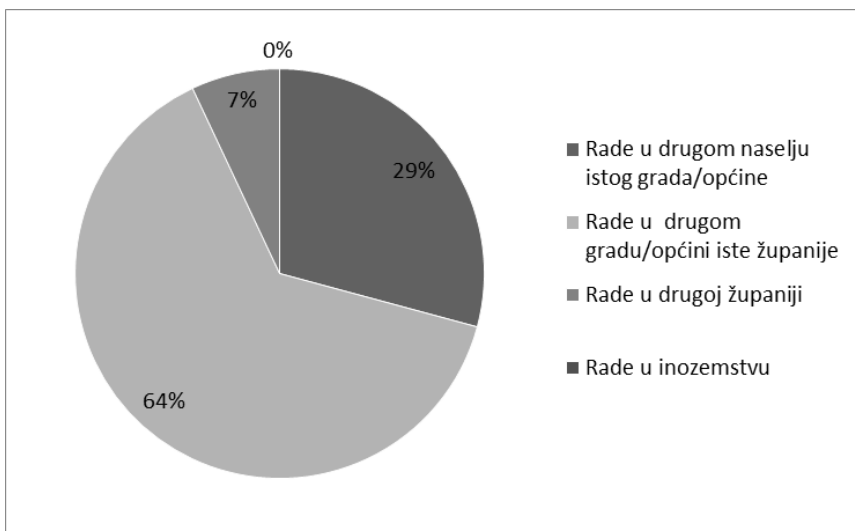
Sl. 22. Doseljeni u naselja Grada Duge Rese prema mjestu prethodnog boravka 2001. godine
 Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

Sl. 23. Doseljeni u naselja Grada Duge Rese prema vremenu doseljenja 2001. godine
 Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

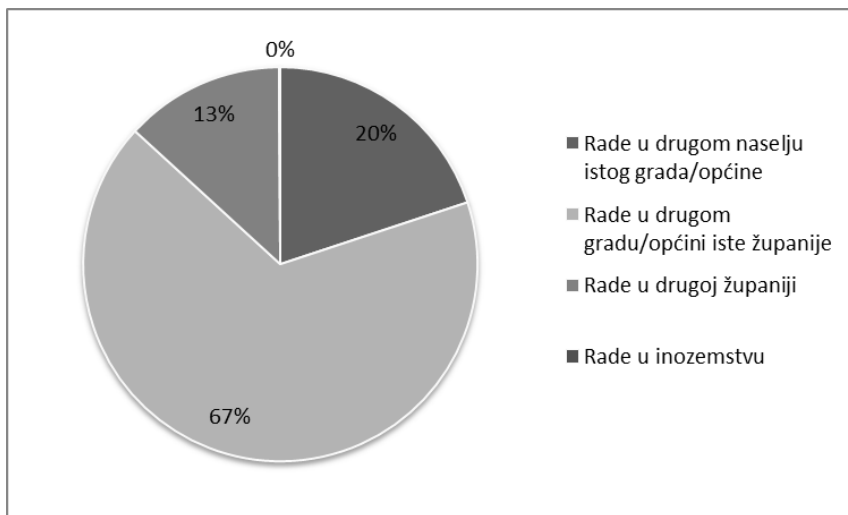
4.3.1.1. Dnevne migracije

Dnevne migracije bitan su pokazatelj važnosti pojedinog mjesta u sastavu centralnih naselja, kao i funkcije rada. Gotovo dvije trećine (64%) stanovnika 2001. godine migriralo je svakog dana na posao u drugi grad ili općinu Karlovačke županije (sl. 24), a 2011. taj se udio još povećao – na 67% (sl. 25). Udio dnevnih migranata koji su radili u drugom naselju Duge Rese smanjio se s 29% na 20%, dok se udio dnevnih migranata koji su putovali na posao u drugu županiju povećao sa 7% na 13%.

Sl. 24. Aktivno stanovništvo Grada Duge Rese koje obavlja zanimanje i dnevno cirkulira na rad prema mjestu rada 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: dnevni i tjedni migranti, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

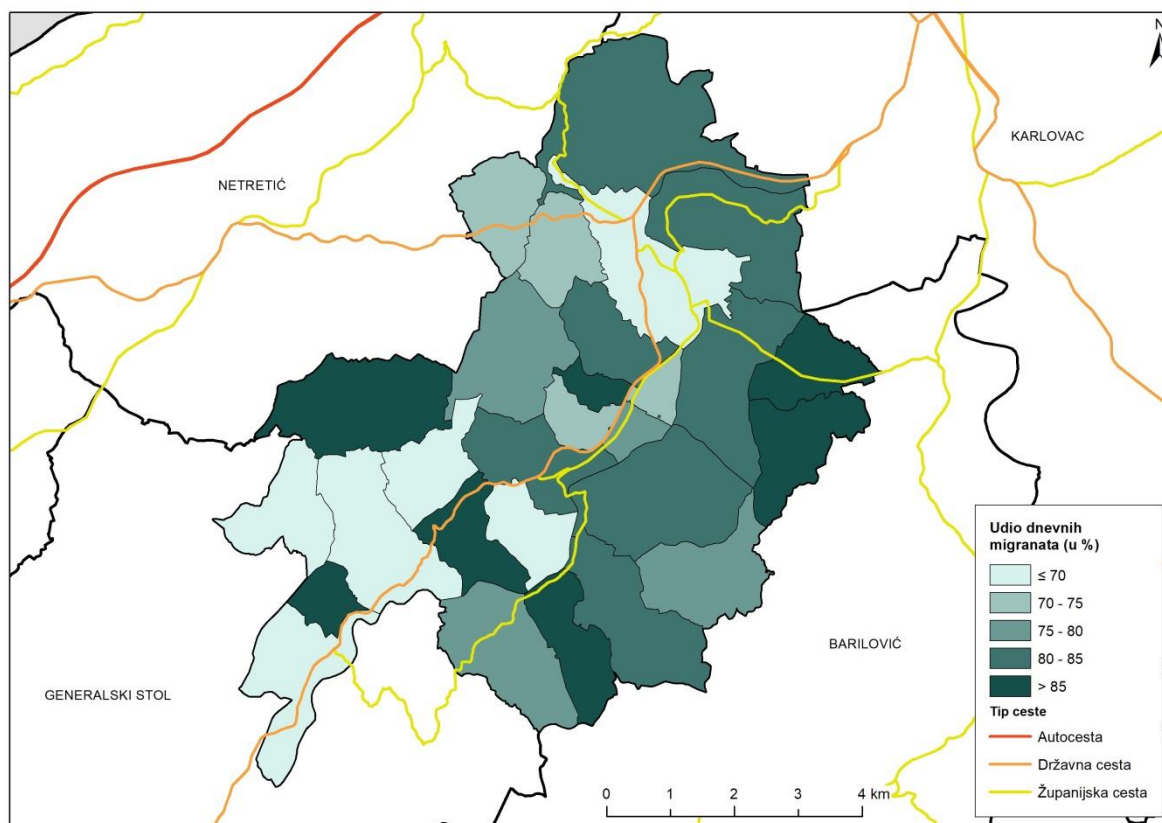

Sl. 25. Aktivno stanovništvo Grada Duge Rese koje obavlja zanimanje i dnevno cirkulira na rad prema mjestu rada 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: dnevni i tjedni migranti, Državni zavod za statistiku, Zagreb

Može se zaključiti da u posljednjem međupopisnom razdoblju slabi funkcija rada grada Duge Rese, a jača utjecaj županijskog središta. U kategoriji „rade u drugoj županiji“ najvjerojatnije se odnosi na Grad Zagreb i/ili Zagrebačku županiju, koji također u zadnjem međupopisju privlače više zaposlenih iz grada Duge Rese.

Najveći udio dnevnih migranata daju uglavnom rubna naselja grada Duge Rese (sl. 26). Najmanji udio, odnosno udio od manje od 50% dnevnih migranata ima samo centralno naselje Duga Resa.

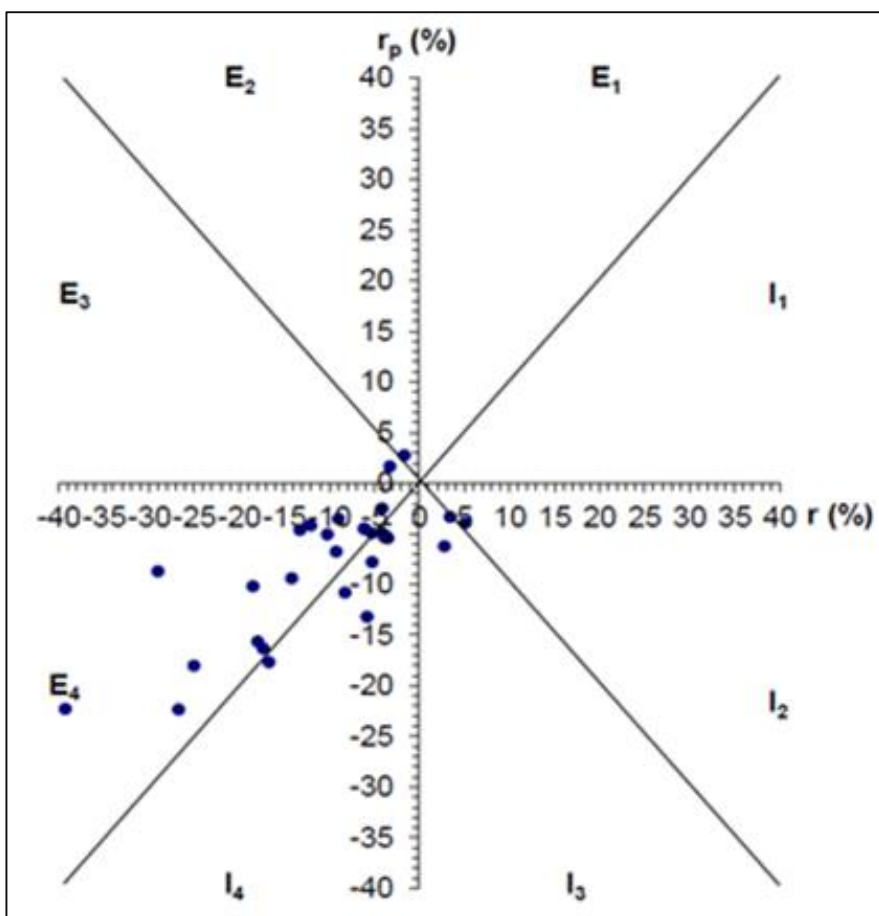

Sl. 26. Udio dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu Grada Duge Rese 2001. godine

Izvori: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: dnevni i tjedni migranti, po naseljima, CD ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.; Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

4.4. Tipovi općeg kretanja stanovništva

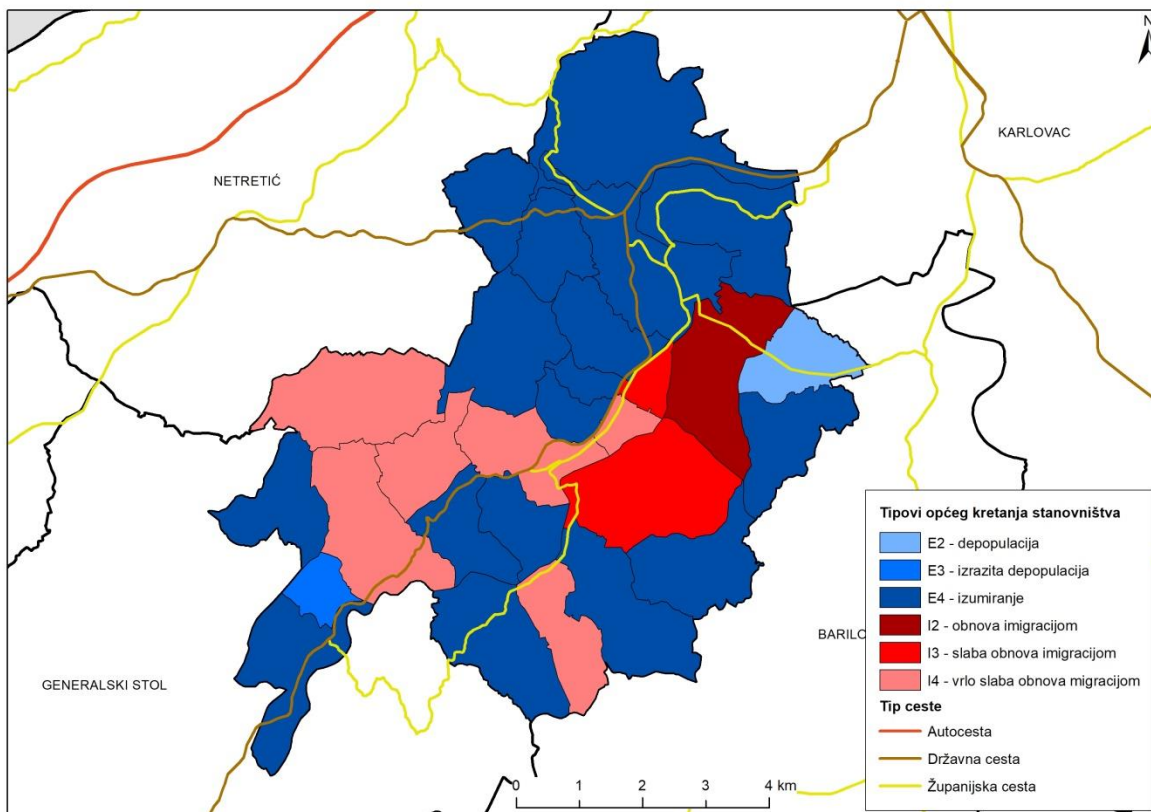
Popisima ustanovljeno kretanje stanovništva obuhvaća prirodno kretanje i prostornu pokretljivost. Njihov odnos i utjecaj u određenom razdoblju zorno se prikazuju tipovima općeg kretanja stanovništva. Neki prostor može imati jedan od četiri emigracijska ili jedan od četiri imigracijska tipa općeg kretanja stanovništva, što ovisi o intenzitetu emigracijskog ili imigracijskog obilježja i pozitivnosti ili negativnosti prirodnog kretanja (Nejašmić, 2005).

Sl. 27. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima Grada Duge Rese 2001. – 2011. godine

Izvori: Tablogrami 2001. – 2011., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Naselja i stanovništvo 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Prema navedenim obilježjima jedinice se svrstavaju u jedan od osam glavnih tipova općeg kretanja stanovništva od kojih su četiri emigracijska: E_1 – emigracija, E_2 – depopulacija, E_3 – izrazita depopulacija, E_4 – izumiranje te četiri imigracijska: I_1 – porast imigracijom, I_2 – obnova imigracijom, I_3 – slaba obnova imigracijom, I_4 – vrlo slaba obnova imigracijom.

Sl. 28. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima Grada Duge Rese 2001. – 2011. godine

Izvori: Tablogrami 2001. – 2011., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Naselja i stanovništvo 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Tab. 5. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima Grada Duge Rese 2001. – 2011. godine

Tip	Naselja		Stanovništvo		Površina		Medijan veličine naselja
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	km ²	Udio (%)	
E1	0	0	0	0	0	0	0
E2	1	3.6	180	1.6	0.9	1.6	180
E3	1	3.6	119	1.1	0.4	0.7	119
E4	17	60.7	8668	77.5	37.8	62.5	120
I1	0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0
I2	1	3.6	904	8.1	2.9	4.8	904
I3	2	7.1	451	4.0	5.4	9.0	225.5
I4	6	21.4	858	7.7	12.9	21.4	118.5
Ukupno	28	100.0	11180	100.0	60.4	100.0	1667

Izvori: Tablogrami 2001. – 2011., Državni zavod za statistiku, Zagreb; Naselja i stanovništvo 1857. – 2001., CD ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; Statistički registar prostornih jedinica Hrvatske, DGU, 2005.

Grad Duga Resa se u cjelini u razdoblju od 2001. do 2011. godine nalazi u tipu E4, što znači da se broj stanovnika smanjuje emigracijom, koju prati negativna prirodna promjena.

Devetnaest naselja grada Duge Rese karakterizira emigracijski tip, a čak sedamnaest njih izumiranje (tab. 5; sl. 27 i 28). Preostalih devet naselja imigracijskog je tipa, ali većina (odnosno šest) znači tek vrlo slabu obnovu imigracijom.

5. SASTAV STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE PREMA SPOLU I DOBI

Osnovni pokazatelj sastava prema spolu jest koeficijent maskuliniteta (k_m) koji označava broj muških na sto ženskih stanovnika te koeficijent feminiteta (k_f) koji označava broj žena na 100 muških stanovnika. Sastav prema dobi jedan je od najvažnijih pokazatelja potencijalne živosti stanovništva nekog područja te je iznimno važan zbog svojih daljnjih društvenih i gospodarskih posljedica. Osim navedenih, pokazatelji dobnog sastava stanovništva su i indeks starosti (i_s) te prosječna dob. Pokazatelji dobnog spolnog sastava stanovništva Grada Duge Rese uglavnom su negativniji od istih za Republiku Hrvatsku, ali ne odstupaju u značajnijoj mjeri čime je potvrđena i četvrta hipoteza.

Tab. 6. Pokazatelji sastava stanovništva Grada Duge Rese i Hrvatske prema spolu i dobi 2011. godine

	Grad Duga Resa	Naselje Duga Resa	Ostala naselja	Hrvatska
Koeficijent feminiteta	106.8	110.6	102.6	107.4
Koeficijent feminiteta (20-39 g.)	90.9	91.8	89.8	96.6
Mlado stanovništvo (0-14) (u %)	12.7	13.0	12.4	15.2
Zrelo stanovništvo (15-64) (u %)	68.8	69.6	67.9	67.1
Staro stanovništvo (65+)	18.5	17.4	19.7	17.7
Indeks starosti (65+/0-14)	145.6	134.4	243.0	116.3
Koeficijent dobne ovisnosti starih	26.8	25.0	29.0	26.4
Prosječna dob	43.3	43.0	43.7	42.0

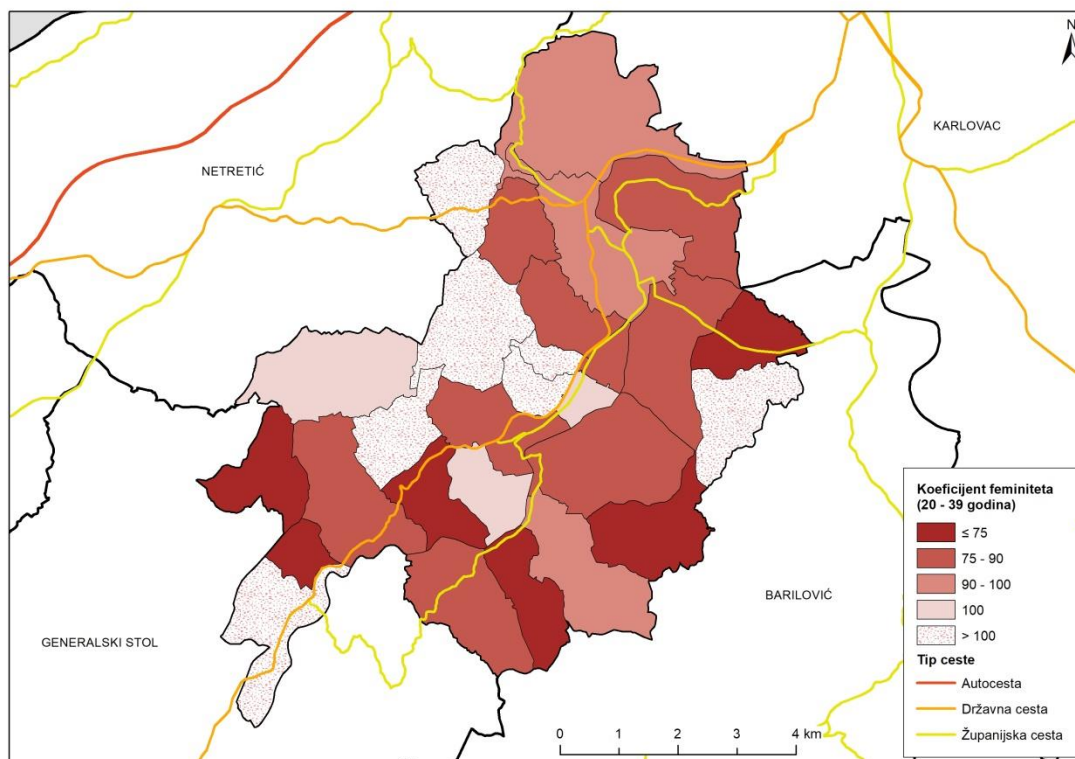
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

5.1. Sastav stanovništva prema spolu

Razlike u sastavu stanovništva prema spolu uvjetovane su društveno-gospodarskim i kulturološkim značajkama određenog kraja. Međutim, generalno je obilježje za sva društva višak muškog stanovništva u ranoj dobi, uvjetovan diferencijalnim natalitetom, kao i višak

ženskog stanovništva u starijim dobnim skupinama, uvjetovan diferencijalnim mortalitetom. Za razvijenije države svijeta karakterističan je višak žena u ukupnom stanovništvu, dok je u nerazvijenijim zemljama obično više muškaraca. Posebice se visokim koeficijentom feminiteta ističu tranzicijske države Istočne Europe (Wertheimer-Baletić, 1999; Nejašmić, 2005). Grad Duga Resa ima nešto povoljniji omjer muškaraca i žena od Hrvatske u cjelini (tab. 6). Svi ostali pokazatelji sastava stanovništva negativniji su od pokazatelja koji vrijede za cijelu Hrvatsku.

Specifični koeficijent feminiteta za skupinu žena od 20 do 39 godina u Dugoj Resi iznosi 90,9, dok je u Hrvatskoj nešto povoljniji (u odnosu na Dugu Resu) i iznosi 96,6. Specifični koeficijent feminiteta puno je manji od 100 u većini naselja Grada Duge Rese (sl. 29). Tek je u 7 naselja veći od 100, što znači da nepovoljan omjer ženskog i muškog stanovništva ima 21 naselje. Veći broj žena u stanovništvu je posljedica starenja stanovništva, a u starijim dobnim skupinama u pravilu prevladava žensko stanovništvo.

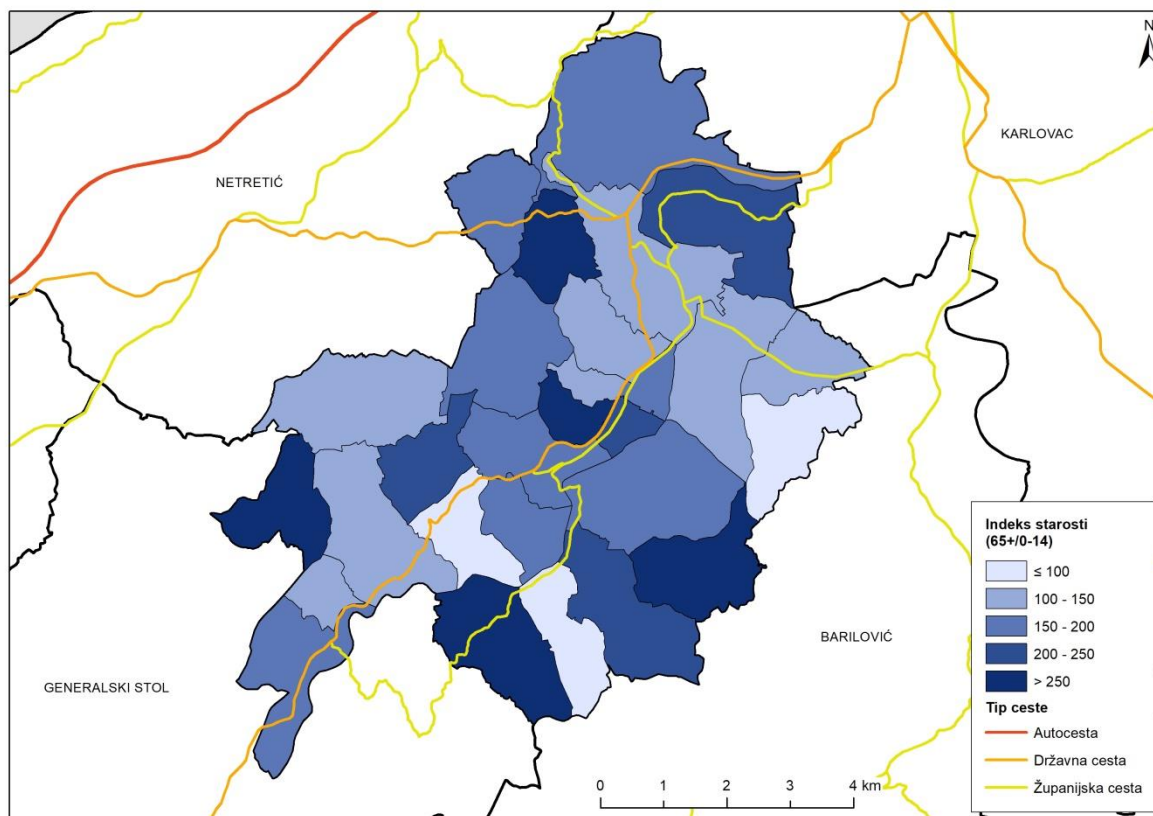
Sl. 29. Koeficijent feminiteta u dobi 20-39 godina po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

5.2. Sastav stanovništva prema dobi

Ključni kontingenti stanovništva za biološku reprodukciju (rodnost i smrtnost) i društveno-gospodarski razvoj proizlaze iz dobnog sastava. Udio starog stanovništva (u dobi od 65 i više godina) u Dugoj Resi iznosi 18,5% što znači da stanovništvo Grada Duge Rese ima izrazito staro stanovništvo (tab. 6). Time je potvrđena druga hipoteza koja je pretpostavila takav rezultat. Prosječna dob veća je nego u Hrvatskoj (43,3 u odnosu na 42,0). Koeficijent dobne ovisnosti manji je od prosjeka Hrvatske jedino u naselju Duga Resa, dok je u ostalim naseljima i za cijeli Grad veća. Odnosi mladog, zrelog i starog stanovništva također su nepovoljniji nego za cijelu Hrvatsku.

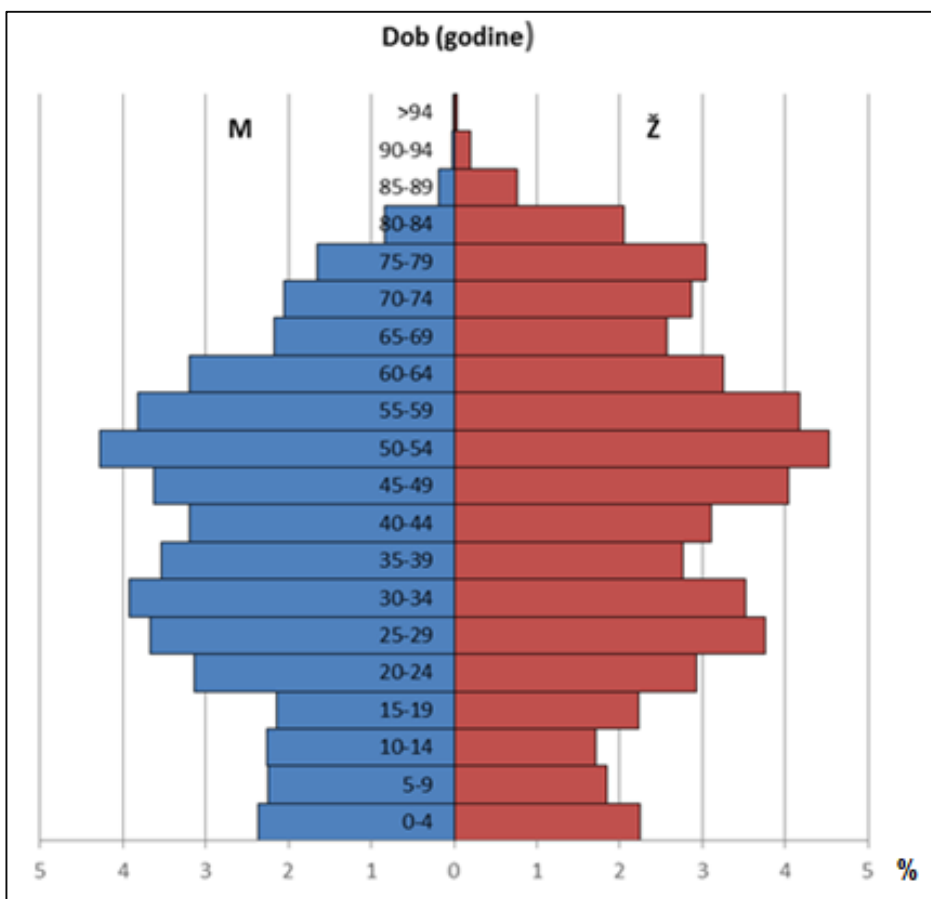
Gotovo sva naselja prema indeksu starosti pripadaju tipu izrazito duboke starosti (sl. 30). Iznimka su tri naselja koja pripadaju tipu duboke starosti. Indeks starosti Grada Duge Rese iznosi 145,6 što je daleko više od vrijednosti iznad koje počinje starenje stanovništva – $i_s = 40,0$.

Sl. 30. Indeks starosti po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Kao što to govore svi ostali pokazatelji, i dobno-spolna piramida potvrđuje da Duga Resa ima izrazito staro stanovništvo (sl. 31). Baza piramide je sužena, a srednji dio ispupčen. Dobno-spolna piramida također jasno pokazuje da Duga Resa ima više žena nego muškaraca.

Sl. 31. Dobno-spolna struktura stanovništva Grada Duge Rese 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Najveći udio u ukupnom stanovništvu ima zrelo stanovništvo, a najbrojnije kohorte zrelog stanovništva su one od 50 do 59 godina. To stanovništvo rođeno je krajem 1950-ih i početkom 1960-ih godina te djelomično pripada generaciji kompenzacijskog nataliteta nakon Drugog svjetskog rata. Očita neravnoteža prema spolu u starijim dobnim skupinama posljedica je diferencijalnog mortaliteta.

6. DRUŠTVENO-GOSPODARSKI SASTAV

Društveno-gospodarski sastav sastoji se od sastava prema ekonomskoj djelatnosti, ekonomskoj aktivnosti, zanimanju, obrazovanju i sl. Pojam gospodarskog sastava u užem smislu podrazumijeva sastav stanovništva prema aktivnosti, djelatnosti i zanimanju. Središte razmatranja gospodarskog sastava ukupnog stanovništva čini aktivno stanovništvo što proistječe iz činjenice da se ekonomska struktura ukupnog stanovništva formira preko ekonomske strukture aktivnog stanovništva jer su neaktivne osobe ovisne i uzdržavane od aktivnih članova njihove obitelji ili kućanstva.

6.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti

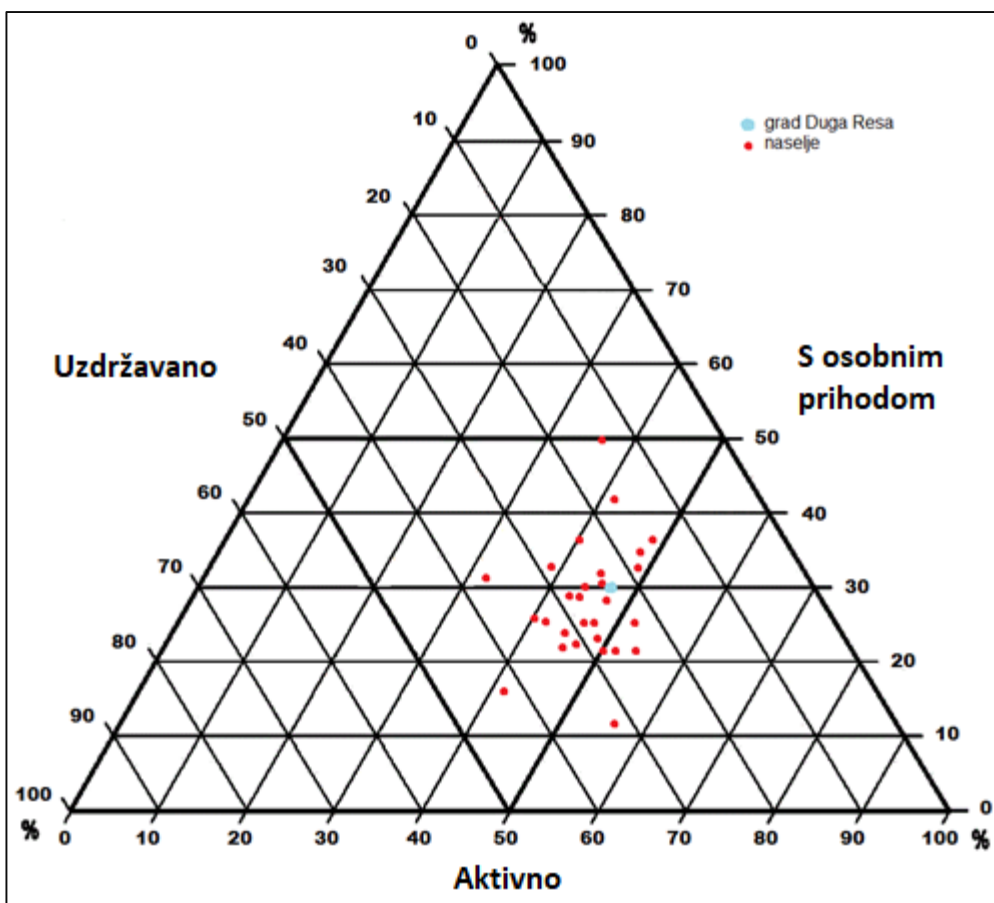
Tab. 7. Stanovništvo Grada Duge Rese prema ekonomskoj aktivnosti 2001. godine

	Aktivno		S osobnim prihodom		Uzdržavano		Ukupno	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio
Grad Duga Resa	5742	47.4	3591	29.6	2781	23.0	12114	100.0
Naselje Duga Resa	3224	48.8	1882	28.5	1495	22.6	6601	100.0
Ostala naselja	2518	45.7	1709	31.0	1286	23.3	5513	100.0

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

Sve 3 sastavnice analize imaju manje od 50% aktivnog stanovništva. Najveći udio (iako se radi o iznimno malim razlikama) aktivnog stanovništva ima naselje Duga Resa (sl. 32). Aktivno stanovništvo Grada Duge Rese čini 47,4% njezinog stanovništva starijeg od 15 godina. U naselju Duga Resa udio aktivnih nešto je veći i iznosi 48,8%, dok je u ostalim naseljima manji i iznosi 45,7%.

Najveći udio stanovništva s osobnim prihodom imaju ostala naselja Duge Rese (dakle bez centralnog naselja) te iznosi 31%. Ostala naselja imaju i najveći udio uzdržavanog stanovništva.

Sl. 32. Sastav stanovništva Grada Duge Rese po naseljima prema ekonomskoj aktivnosti 2001. godine

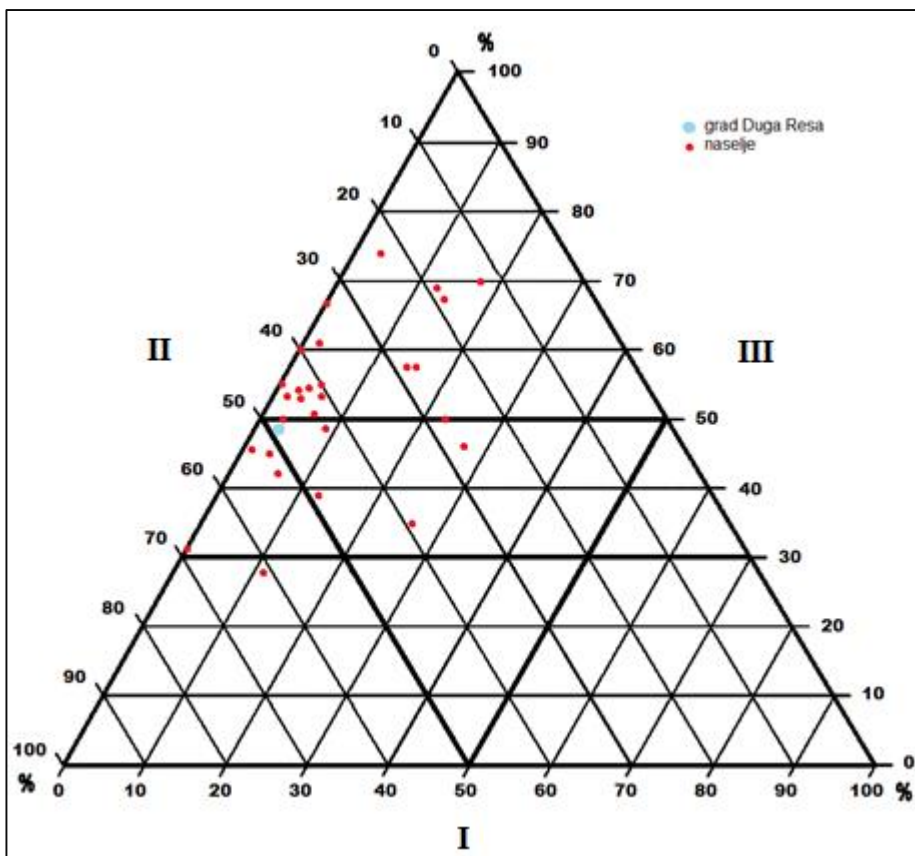
Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

6.2. Sastav stanovništva prema ekonomskoj djelatnosti

Tab. 8. Zaposleni po naseljima Grada Duge Rese prema sektorima djelatnosti 2001. godine

	Primarni sektor		Sekundarni sektor		Tercijarni sektor		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Grad Duga Resa	130	3.0	2051	47.5	2133	49.4	4314	100.0
Naselje Duga Resa	16	0.7	1110	45.7	1301	53.6	2427	100.0
Ostala naselja	114	6.0	941	49.9	832	44.1	1887	100.0

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema pretežitoj aktivnosti po tipu naselja stanovanja, spolu i području djelatnosti, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

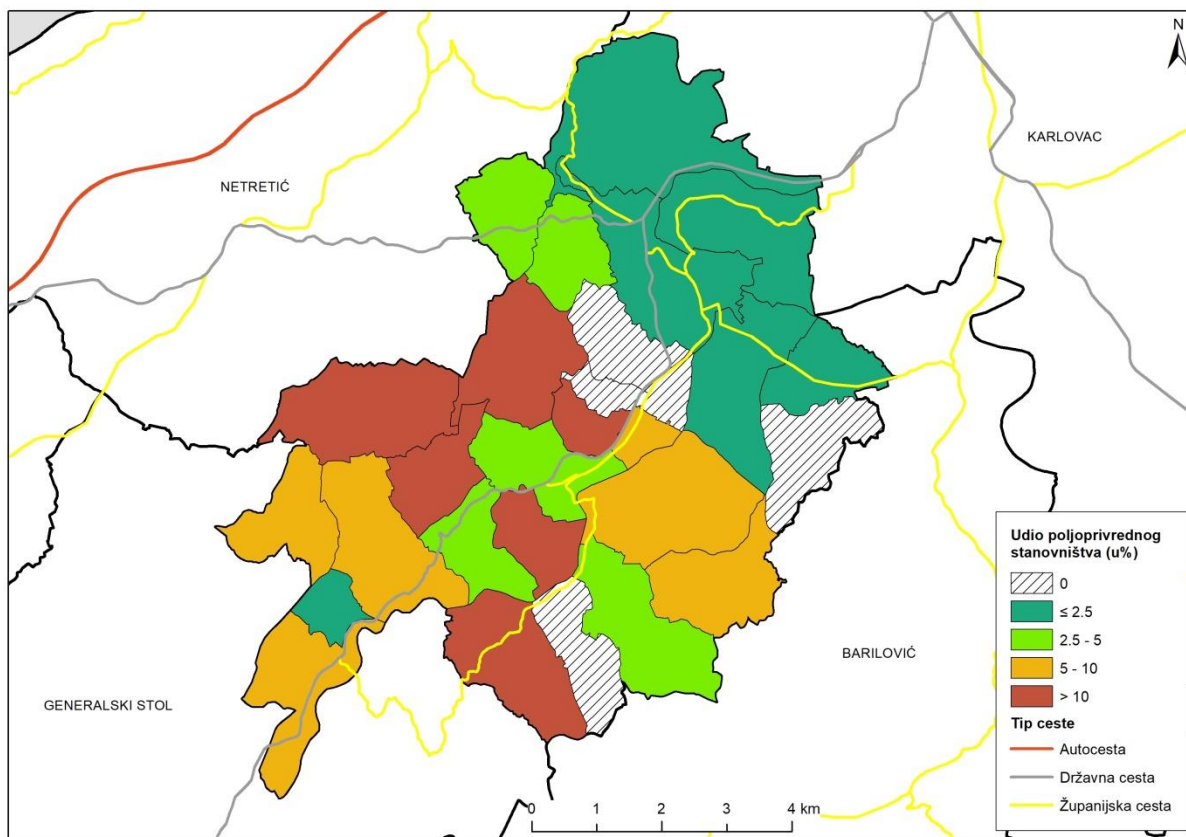

Sl. 33. Zaposleno stanovništvo Grada Duge Rese prema sektorima djelatnosti po naseljima 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema pretežitoj aktivnosti po tipu naselja stanovanja, spolu i području djelatnosti, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

Prema sektorima djelatnosti (sl. 33) na području Duge Rese 2001. bilo je najviše zaposlenih u tercijskom sektoru, a slijede sekundarni i primarni. Sastav sektora III-II-I govori kako su uslužne djelatnosti nadvladale poljoprivredne i industrijske u ovome nekad industrijskom kraju.

Čak dvadeset naselja ima udio poljoprivrednog stanovništva manji od 10%. Najmanje udjele imaju naselja najbliža Karlovcu, što je još jedan pokazatelj u kojem se dokazuje njegov utjecaj na Grad Dugu Resu. Tako mali udjeli poljoprivrednog stanovništva još su jedan pokazatelj jake industrijske prošlosti Duge Rese.

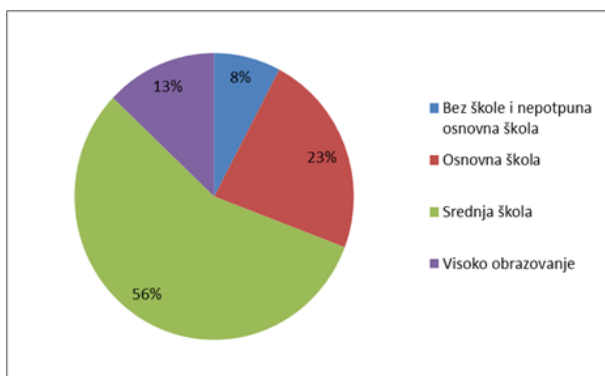
Sl. 34. Poljoprivredno stanovništvo po naseljima Grada Duge Rese 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

6.3. Obrazovni sastav

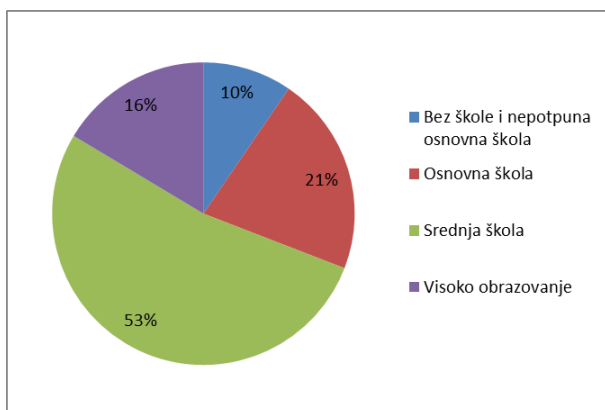
Obrazovni sastav svakako je važan pokazatelj razvijenosti i uznapređovalosti nekog društva (Wertheimer-Baletić, 1999). Iz slike 35 razvidno je da je udio stanovništva bez škole iznimno malen, manji nego na razini cijele Republike Hrvatske (sl. 36). Stanovništvo sa završenim primarnim obrazovanjem čini udio od 23%. Stanovništvo sa završenim sekundarnim obrazovanjem čini udio od 56% i zatim visokoškolsko obrazovanje ima završeno 13% stanovništva. Na razini Republike Hrvatske udio stanovništva s osnovnoškolskim obrazovanjem iznosi 21%, srednjoškolskim 53%, a visoko obrazovanje ima 16% stanovništva. Mali udio stanovništva bez završene škole posljedica je toga što se uglavnom radi o starom stanovništvu i događa se smjena tih generacija. Obrazovna struktura grada Duge Rese bolja je

od Hrvatske kad se radi o prve tri kategorije, dok je lošija po pitanju udjela stanovništva s visokoškolskim obrazovanjem. To znači da je peta hipoteza samo djelomično potvrđena.

Sl. 35. Stanovništvo Grada Duge Rese u dobi od 15 i više godina prema postignutom stupnju obrazovanja 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi, po gradovima/općinama, www.dzs.hr

Sl. 36. Stanovništvo Republike Hrvatske u dobi od 15 i više godina prema postignutom stupnju obrazovanja 2011. godine

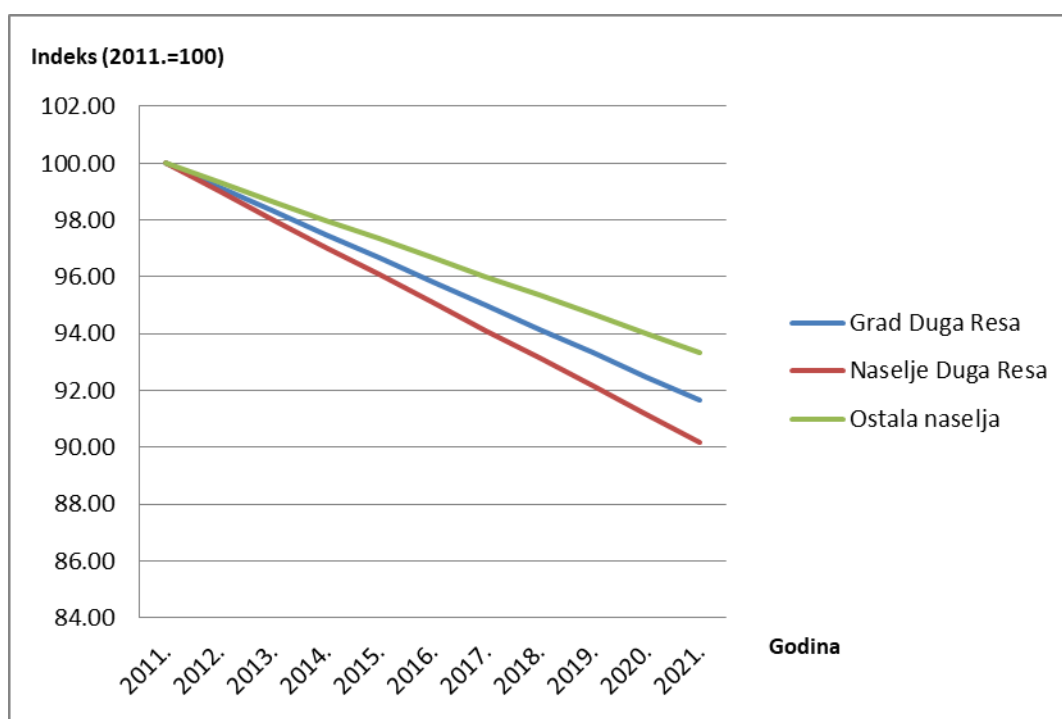
Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi, po gradovima/općinama, www.dzs.hr

7. PROJEKCIJA KRETANJA STANOVNIŠTVA GRADA DUGE RESE DO 2021. GODINE

U ovom poglavlju izrađena je projekcija stanovništva Grada Duge Rese do 2021. godine. Predviđanja budućih demografskih trendova imaju veliko praktično značenje u planiranju društveno-gospodarskog razvoja (Friganović, 1990).

Budući da se projekcija izrađuje za kratko razdoblje te da se raspolože popisima zadnjih dvaju popisa stanovništva, primijenjena je metoda linearne ekstrapolacije, odnosno korištena je aritmetička progresija (Nejašmić, 2005). Ta se metoda temelji na izračunavanju prosječne godišnje promjene broja stanovnika između dva uzastopna popisa. Dobivena prosječna godišnja promjena dodaje se svakoj godini nakon posljednjeg popisa.

Računano linearnom ekstrapolacijom broj stanovnika t godina nakon posljednjeg popisa ($P_{n+\Delta t}$) bit će: $P_{n+\Delta t} = P_n + (\Delta t \cdot \dot{R})$. Dobiveni rezultati prikazani su na slici 36.

Sl. 37. Indeks promjene broja stanovnika Grada Duge Rese 2011.-2021. godine (projekcija)

Izvor: Popis stanovništva 2011.; Državni zavod za statistiku, 2016

Prema izrađenoj projekciji grad Dugu Resu (ali i druge dvije sastavnice) očekuje daljnje smanjenje broja stanovnika. 2021. godine Duga Resa bi mogla imati 10 246 stanovnika, što znači smanjenje od čak 8,4% stanovnika. Naselje Duga Resa moglo bi imati najveći pad broja stanovnika – prema projekciji 2021. godine imat će 5 421 stanovnika, što znači smanjenje od 9,8%. Ostala naselja mogla bi imati smanjenje broja stanovnika nešto manjeg intenziteta – ono bi moglo iznositi 6,7%.

8. ZAKLJUČAK

Grad Duga Resa prostor je iznimno negativnih demografskih trendova što je dokazano prethodnom analizom. Istraživanja drugih znanstvenika pokazala su kako je ipak možda moguće zaustaviti takve trendove odgovarajućim strategijama razvoja, odnosno sustavnim aplikativnim demografskim i ekonomskim razvojnim planovima. Takvo stanje posljedica je dugotrajnog neulaganja u analizirani prostor koji je trebao slijediti nakon propasti glavne ekonomske okosnice grada Duge Rese – Pamučne industrije „Duga Resa“. Na službenim stranicama Grada Duge Rese objavljen je dokument s naslovom: Strateški razvojni program Grada Duge Rese 2016.-2020. U tom dokumentu ne postoji nikakva jasno razrađena strategija koja podržava Nacionalnu populacijsku politiku. Nada koja proizlazi iz ovog rada usmjerena je na prepoznavanje alarmantnog demografskog stanja od strane gradskih vlasti, ali hijerarhijski i u vertikalnom smjeru prema gore.

Većina naselja Grada Duge Rese dosegla su zabrinjavajuće negativnu razinu većine demografskih pokazatelja, što ukazuje na buduće vrlo teško postizanje promjena na bolje. Za poboljšanje situacije potrebna su velika financijska ulaganja, što se u bližoj budućnosti ipak ne može očekivati, odnosno to bi bilo preoptimistično. Postojanje fertilnog kontingenta uvijek ukazuje na mogućnost poboljšanja prirodne promjene (Šterc i Komušanac, 2012). Unatoč industrijskoj povijesti, Duga Resa danas ima potencijal kroz valoriziranje obnovljivog turizma i malih obiteljskih gospodarstava.

Kako je zaključio Turk (2008), rješavanje problema prostora cijele Karlovačke županije (tako i Duge Rese) moguće je isključivo uz koordiniran interdisciplinarni aktivni pristup proučavanoj problematici, a financiranje takvih projekata mora biti iz državnog proračuna. Ipak, gradske vlasti trebale bi pravilno usmjeriti novčana sredstva budući da je demografsko stanje izrazito negativno i da bi daljnja nebriga mogla dovesti do toga da iseljavanja radno sposobnog i fertilnog kontingenta postane nerješiv problem, a obnova stanovništva nemoguća.

Popis literature

1. Bašić, M., 2015: *Devet desetljeća knjižnice u Dugoj Resi*, Gradska knjižnica i čitaonica u Dugoj Resi, Duga Resa
2. Blašković, V., 1986: Temeljne geografske oznake područja Duge Rese, u: *Zbornik 15* (ur. Zatezalo, Đ.), Historijski arhiv u Karlovcu, Karlovac
3. Čipin, I., Akrap, A., Knego, J., Međimurec, P., Đurđević, K., 2014: *Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske: demografski scenariji i migracije*, Ekonomski fakultet, Zagreb (http://www.hzpr.hr/UserDocsImages/propisi/Demografski_scenariji_i_migracije.pdf, 20.12.2017.)
4. Čižmić, I., 1986: Iseljavanje s područja Duge Rese, u: *Zbornik 15* (ur. Zatezalo, Đ.), Historijski arhiv u Karlovcu, Karlovac
5. Friganović, M., 1990: *Demogeografija: stanovništvo svijeta*, Školska knjiga, Zagreb
6. Glamuzina, D., 2009: *Geografski atlas Hrvatske*. Profil multimedia, Zagreb
7. Hribar, R., 2016: Stanovništvo hrvatskih kućnih zadruga u 19. stoljeću, *Pro tempore: časopis studenata povijesti* 10-11, 274-279 (<https://hrcak.srce.hr/185372>, 16.12.2017.)
8. Klemenčić, M., 1990: Postupak vrednovanja dobnog sastava stanovništva, *Acta Geographica Croatica* 25 (1), 73-80 (<https://hrcak.srce.hr/96045>, 20.12.2017.)
9. Mrđen, S., 2005: Projekcije stanovništva Hrvatske do 2031. godine, u: *Stanovništvo Hrvatske – dosadašnji razvoj i perspektive* (ur. Živić, D., Pokos, N. i Mišetić, A.), Biblioteka Zbornici – Knjiga 28., Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb (http://www.pilar.hr/images/stories/dokumenti/zbornici/28/z_28_sh.pdf, 17.12.2017.)
10. Nazor, A., 2008: *Izravni demografski gubici Karlovačke županije u Domovinskom ratu*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb (http://www.gkka.hr/wp-content/uploads/digitalizacija/Svjetlo/PDF/2008_3-4_135-162.pdf, 21.12.2017.)
11. Nejašmić, I., 1991: *Depopulacija u Hrvatskoj – korijeni, stanje, izgledi*, Globus, Zagreb

12. Nejašmić, I., 2004: Značajke biološkog (demografskog) sastava stanovništva Hrvatske, *Hrvatski geografski glasnik* 65 (2), 29-54 (<https://hrcak.srce.hr/22223>, 17.12.2017.)
13. Nejašmić, I. 2005: *Demogeografija – stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*. Školska knjiga, Zagreb
14. Nejašmić, I., 2012: Posljedice budućih demografskih promjena u Hrvatskoj, *Acta Geographica Croatica* 38 (1), 1-14 (<https://hrcak.srce.hr/84633>, 18.12.2017.)
15. Nejašmić, I., Mišetić, R., 2004: Buduće kretanje broja stanovnika Hrvatske: Projekcija 2001. – 2031., *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 13 (4-5), 751-776 (<https://hrcak.srce.hr/16236>, 16.12.2017.)
16. Nejašmić, I., Mišetić, R., 2010: Sintetični pokazatelj demografskih resursa: doprinos tipologiji hrvatskog prostora, *Hrvatski geografski glasnik* 72 (1), 49-60 (<https://hrcak.srce.hr/56206>, 16.12.2017.)
17. Nejašmić, I., Toskić, A., 2000: Razmještaj stanovništva u Republici Hrvatskoj – dio općih demografskih i društveno-gospodarskih procesa, *Geoadria* 5 (1), 93-104 (<https://hrcak.srce.hr/9725>, 16.12.2017.)
18. Nejašmić, I., Toskić, A., 2013: Starenje stanovništva u Hrvatskoj – sadašnje stanje i perspektive, *Hrvatski geografski glasnik* 75 (1), 89-110 (<https://hrcak.srce.hr/105890>, 17.12.2017.)
19. Nejašmić, I., Bašić, K., Toskić, A., 2008: Prostorne značajke nataliteta u Hrvatskoj, *Hrvatski geografski glasnik* 70 (2), 91-112 (<https://hrcak.srce.hr/37920>, 18.12.2017.)
20. Pavličević, D. 2007: *Povijest Hrvatske*, Četvrto, dopunjeno izdanje, Naklada Pavičić, Zagreb
21. Peračković, K., 2011: Hrvatska u postindustrijsko doba – promjene u strukturi radno aktivnoga stanovništva po sektorima djelatnosti i spolu, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 20 (1), 89-110 (<https://hrcak.srce.hr/65353>, 19.12.2017.)

22. Pokos, N., 2003: Metodološke promjene u popisima stanovništva, *Hrvatska revija* 3 (1), 29-35, Zagreb
23. Roglić, J., 2006: *Geografske regije Hrvatske i susjednih zemalja*, Školska knjiga, Zagreb
24. Stropnik, 1995: Ciljevi, mjere i posljedice populacijske i obiteljske politike, *Revija za socijalnu politiku* 2 (3), 215-222 (<https://hrcak.srce.hr/29787>, 18.12.2017)
25. Šantek, M., Trpčić-Kordiš, M., 1986: Pregled povijesti školstva 1884. – 1984. općine Duga Resa, u: *Zbornik 15* (ur. Zatezalo, Đ.), Historijski arhiv u Karlovcu, Karlovac
26. Šterc, S., 2015: *Geografski i demogeografski identitet*, PMF Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
27. Šterc, S., Komušanac M., 2012: Neizvjesna demografska budućnost Hrvatske – izumiranje i supstitucija stanovništva ili populacijska revitalizacija...?, *Društvena istraživanja* 21 (3), 693-713 (<https://hrcak.srce.hr/90295>, 16.12.2017.)
28. Turk, I., 2006: *Suvremena demogeografska obilježja i procesi u Karlovačkoj županiji*, Geografski odsjek, PMF Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
29. Turk, I., 2008: Promjena broja stanovnika Karlovačke županije od 1857. do 2001. godine, *Društvena istraživanja* 17 (3), 437-461 (<https://hrcak.srce.hr/25475>, 16.12.2017.)
30. Turk, I., Jukić, M., 2009: Promjene u obrazovnoj strukturi stanovništva Karlovačke županije (1981. – 2001.), *Društvena istraživanja* 18 (6), 1173-1194 (<https://hrcak.srce.hr/45805>, 20.12.2017.)
31. Turk, I., Jukić, M., 2010: Ruralno-urbana polarizacija Karlovačke županije temeljena na dinamici stanovništva (1971. – 2001.), *Pilar-Časopis za društvene i humanističke studije* 10 (2), 45-69 (<https://hrcak.srce.hr/65014>, 17.12.2017.)
32. Vuljanić, J., 1984: *Pamučna industrija Duga Resa 1884-1984*, Pamučna industrija „Duga Resa“, Duga Resa
33. Wertheimer-Baletić, A., 1999: *Stanovništvo i razvoj*. Mate, Zagreb

34. Wertheimer-Baletić, A., 2003a: Dugoročni demografski procesi u Hrvatskoj u svjetlu popisa stanovništva 2001. godine, u: *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu* 1 (1), 91-103 (<https://hrcak.srce.hr/26176>, 18.12.2017.)
35. Wertheimer-Baletić, A., 2003b: Razvoj stanovništva Hrvatske – reproduksijske odrednice, u: *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu* 21 (2), 29-47 (<https://hrcak.srce.hr/103494>, 18.12.2017.)
36. Wertheimer-Baletić, A., 2004: Depopulacija i starenje stanovništva – temeljni demografski procesi u Hrvatskoj, *Društvena istraživanja* 13 (4-5), 631-651 (<https://hrcak.srce.hr/16231>, 18.12.2017.)
37. Wertheimer-Baletić, A., 2005a: Demografija Hrvatske – aktualni demografski procesi, *Diacovensia: teološki prilozi* 13 (1), 97-118 (<https://hrcak.srce.hr/40155>, 18.12.2017.)
38. Wertheimer-Baletić, A., 2005b: Polazišta za populacijsku pronatalističku politiku u Hrvatskoj, u: *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu* 23 (2), 217-236 (<https://hrcak.srce.hr/1742>, 17.12.2017.)
39. Živić, D., 2003: Suvremene tendencije u razvoju stanovništva Hrvatske, *Diacovensia: teološki prilozi* 11 (2), 253-279 (<https://hrcak.srce.hr/40180>, 17.12.2017.)
40. Živić, D., Pokos, N., Turk, I., 2005: Basic Demographic Processes in Croatia, *Hrvatski geografski glasnik* 67 (1), 27-42 (<https://hrcak.srce.hr/698>, 17.12.2017.)
41. Živić, D., Turk, I., Pokos, N., 2014: Regionalni aspekti depopulacije Hrvatske (1991. – 2011.), *Mostariensia: časopis za društvene i humanističke znanosti* 18 (1-2), 231-251 (<https://hrcak.srce.hr/134006>, 19.12.2017.)
42. Živić, D., Turk, I., Šimunić, N., 2017: Promjene u dobnom sastavu stanovništva kao indikator demografskog starenja, u: *Čovjek i smrt. Teološki, filozofski, bioetički i društveni pristup*, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatsko katoličko sveučilište i Udruga Posmrtna pripomoć, 531-550 (<https://bib.irb.hr/datoteka/841685.zivic.pdf>, 05.01.2018.)

Popis izvora

1. Izvješće o obavljenoj reviziji pretvorbe i privatizacije, Državni ured za reviziju (<http://www.revizija.hr/izvjesca/2007/revizije-pretvorbe-i-privatizacije/544-pamucna-industrija-duga-resa-duga-resa.pdf>, 05.01.2018.)
2. Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.
3. Mjesečni statistički bilten 12/2017, Hrvatski zavod za zapošljavanje (http://www.hzz.hr/UserDocsImages/stat_bilten_12_2017.pdf, 05.01.2018.)
4. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr (20.11.2014.)
5. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: Metodološka objašnjenja, www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censusmetod.htm (08.08.2016.)
6. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu po gradovima/općinama, www.dzs.hr (08.08.2016.)
7. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: dnevni i tjedni migranti, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
8. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
9. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: Stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
10. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (08.08.2016.)
11. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (08.08.2016.)
12. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po tipu naselja stanovanja, spolu i području djelatnosti, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

13. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001.: migracijska obilježja stanovništva, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003
14. Statističko izvješće – Prirodno kretanje stanovništva u 2013., Državni zavod za statistiku, Zagreb
15. Statistički ljetopis Hrvatske 2015, Državni zavod za statistiku, 2015
16. Statistički registar prostornih jedinica Hrvatske, Državna geodetska uprava, 2005
17. Tablogrami 1964. – 2016., Državni zavod za statistiku, Zagreb

Popis grafičkih priloga

Sl. 1. Naselja Grada Duge Rese 2011. godine	2
Sl. 2. Prometnogeografski položaj Grada Duge Rese	7
Sl. 3. Promjena udjela stanovništva Grada Duge Rese po skupinama naselja prema veličini od 1948. do 2011. godine	14
Sl. 4. Naselja Grada Duge Rese prema broju stanovnika 2011. godine	15
Sl. 5. Raspodjela stanovništva Grada Duge Rese po naseljima 1971., 1991. i 2011. godine...	16
Sl. 6. Veća naselja Grada Duge Rese 1991. godine	17
Sl. 7. Veća naselja Grada Duge Rese 2001. godine	17
Sl. 8. Veća naselja Grada Duge Rese 2011. godine	18
Sl. 9. Koncentracija stanovništva na području Grada Duge Rese 2011. godine	19
Sl. 10. Gustoća naseljenosti po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine	20
Sl. 11. Naselja Grada Duge Rese (bez naselja Duga Resa) prema površini i broju stanovnika 2011. godine	21
Sl. 12. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Duge Rese, naselja Duga Resa i ostalih naselja od 1857. do 2011. godine	27
Sl. 13. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Duge Rese, naselja Duga Resa i ostalih naselja od 1857. do 2011. godine (indeks na stalnoj bazi)	28
Sl. 14. Kretanje ukupnog broja stanovnika Grada Duge Rese, naselja Duga Resa i ostalih naselja od 1857. do 2011. godine (lančani indeks)	28
Sl. 15. Indeks promjene broja stanovnika po naseljima Grada Duge Rese od 1991-2001. godine	30
Sl. 16. Indeks promjene broja stanovnika po naseljima Grada Duge Rese od 2001-2011. godine	31
Sl. 17. Godina demografskog maksimuma po naseljima Grada Duge Rese	32
Sl. 18. Broj rođenih i umrlih u Gradu Dugoj Resi od 1964. do 2016. godine	34
Sl. 19. Indeks kretanja rodности i smrtnosti stanovništva Grada Duge Rese i Hrvatske 1964. do 2016. godine	35
Sl. 20. Stope prirodne promjene po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine	35
Sl. 21. Udio doseljenih u ukupnom stanovništvu po naseljima Grada Duge Rese 2001. godine	36

Sl. 22. Doseljeni u naselja Grada Duge Rese prema mjestu prethodnog boravka 2001. godine	37
Sl. 23. Doseljeni u naselja Grada Duge Rese prema vremenu doseljenja (2001. godina)	37
Sl. 24. Aktivno stanovništvo Grada Duge Rese koje obavlja zanimanje i dnevno cirkulira na rad prema mjestu rada 2001. godine	38
Sl. 25. Aktivno stanovništvo Grada Duge Rese koje obavlja zanimanje i dnevno cirkulira na rad prema mjestu rada 2011. godine	38
Sl. 26. Udio dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu Grada Duge Rese 2001. godine..	39
Sl. 27. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima Grada Duge Rese 2001. – 2011. godine	40
Sl. 28. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima Grada Duge Rese 2001. – 2011. godine	41
Sl. 29. Koeficijent feminiteta u dobi 20-39 godina po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine	43
Sl. 30. Indeks starosti po naseljima Grada Duge Rese 2011. godine	44
Sl. 31. Dobno-spolna struktura stanovništva Grada Duge Rese 2011. godine	45
Sl. 32. Sastav stanovništva Grada Duge Rese prema ekonomskoj aktivnosti 2001. godine (po naseljima)	47
Sl. 33. Zaposleno stanovništvo Grada Duge Rese prema sektorima djelatnosti po naseljima 2001. godine	48
Sl. 34. Poljoprivredno stanovništvo po naseljima Grada Duge Rese 2001. godine	49
Sl. 35. Stanovništvo Grada Duge Rese u dobi od 15 i više godina prema postignutom stupnju obrazovanja 2011. godine	50
Sl. 36. Stanovništvo Republike Hrvatske u dobi od 15 i više godina prema postignutom stupnju obrazovanja 2011. godine	50
Sl. 37. Indeks promjene broja stanovnika Grada Duge Rese 2011.-2021. godine (projekcija)	51

Popis tablica

Tab. 1. Naselja Duge Rese prema broju stanovnika 2011. godine	13
Tab. 2. Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Duge Rese od 1857. do 2011. godine	22
Tab. 3. Ukupno kretanje broja stanovnika naselja Duga Resa od 1857. do 2011. godine	23
Tab. 4. Ukupno kretanje broja stanovnika ostalih naselja Grada Duge Rese (bez naselja Duga Resa) od 1857. do 2011. godine	23
Tab. 5. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima Grada Duge Rese 2001. – 2011. godine	41
Tab. 6. Pokazatelji sastava stanovništva Grada Duge Rese i Hrvatske prema spolu i dobi 2011. godine	42
Tab. 7. Stanovništvo Grada Duge Rese prema ekonomskoj aktivnosti 2001. godine	46
Tab. 8. Zaposleni po naseljima Grada Duge Rese prema sektorima djelatnosti 2001. godine..	47